

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

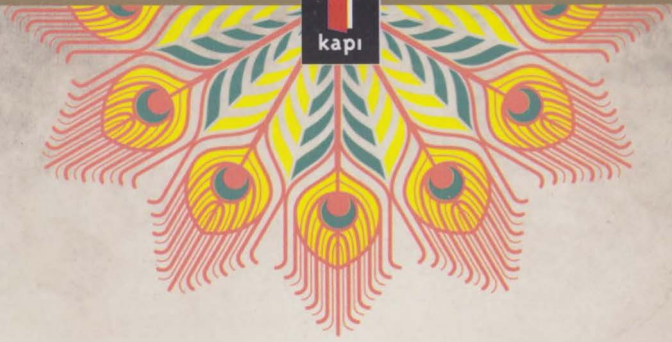
RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

HALİL CİBRAN

BAŞKALDIRAN RUHLAR

HALİL CİBRAN

1883 yılında Lübnan'da doğdu. Küçük yaşta ailesiyle birlikte Amerika Birleşik Devletleri'ne göçmüş olan Cibran, 1900'lerin başında Beyrut'ta da kısa bir süre yaşadı. Bir süre Fransa'da da yaşayan ve Rodin'in atölyesine devam eden şair, ömrünün büyük bölümünü ABD'de geçirmiş ve 1931 yılında hayata veda etmiştir.

Şiirleri bütün dünyada büyük yankıları uyandıran Cibran, dünyanın birçok diline çevrilmiş ve aynı coşkuyla okunmuştur. Hayatının etrafında örülen "efsanevi" gerçeklik, ona "deha" denilmesine yol açmıştır. Sadece şiir yazmakla kalmamış, resim yapmış ve resmin yanında sanatın birçok dalıyla ilgilenmiştir. Resimleri, dünyanın çok önemli galerilerinde halen sergilenmekte, şiirleri dünyanın çeşitli dillerine çevrilmekte ve kendisine sık sık atıf yapılmaktadır. 21. yüzyılın bazı "pop ikon"larının ondan söz etmesi, Cibran'a olan ilgiyi çoğaltmıştır. 1923 yılında yayımlanan *The Prophet* ("Nebi" / "Tanrı Elçisi") isimli kitabı, Cibran'a asıl ünü kazandıran kitaptır.

"20. yüzyılın en önemli filozoflarından biri" olarak da anılmaktadır.

CAHİT KOYTAK

Şair. 29 Ocak 1949 yılında, Erzurum'da doğdu. İ.T.Ü. Kimya Fakültesi mezunu. Uzun yıllar serbest ticaret yaptı. 15 yıl bir özel TV kuruluşunda, sinema yayınıını yönetti. İngilizceden, Fransızcadan, kitaplar çevirdi. Haziran 2010'tan beri *Taraf Gazetesi*'ndeki köşesinde Pazartesi günleri düzenli şiir yayımlıyor. Yayımlanmış şiir kitapları: *İlk Atlas*, *Gazze Risalesi*, *Yoksulların ve Şairlerin Kitabı* (3 cilt), *Yeni Başlayanlar İçin Metafizik*, *Cazın İrmakları*. Yayına hazır 10 şiir kitabı ve bir *Kur'an* çevirisi yayın programında sırasını bekliyor.

Kapı Yayınları 334

Edebiyat 102

Başkaldıran Ruhlar

Spirits Rebellious

Halil Cibran

Türkçesi: Cahit Koytak

1. Basım: Ocak 2013

ISBN: 978-605-4683-80-2

Sertifika No: 10905

Kapak: Seda Kaplan

Mizanpaj: M. Atahan Sıralar

© 2012, Cahit Koytak

© 2012; bu kitabın yayın hakları Kapı Yayınları'na aittir.

Kapı Yayınları

Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu / İstanbul

Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76

e-posta: bilgi@kapiyayinlari.com

www.kapiyayinlari.com

Baskı ve Cilt

Melisa Matbaacılık

Matbaa Sertifika No: 12088

Çiftehavuzlar Yolu Acar Sanayi Sitesi No: 8 Bayrampaşa / İstanbul

Tel: (212) 674 97 23 Faks: (212) 674 97 29

Genel Dağıtım

Alfa Basım Yayın Dağıtım San. ve Tic. Ltd. Şti.

Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu / İstanbul

Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00

Kapı Yayınları, Alfa Yayın Grubu'nun tescilli markasıdır.

BAŞKALDIRAN RUHLAR

Halil Cibran

Türkçesi: Cahit Koytak

BİRİNCİ BÖLÜM

Şeyh Abbas, Kuzey Lübnan'ın uzak bir köyünde insanların bir prens olarak gördükleri adamdı. Konağı, yoksul köy evleri arasında, cüceler arasında semirmiş, gürbüz bir dev gibiydi. Köy halkı yoksulluk ve sıkıntı içinde sürünürken, o, lüks içinde yaşıyordu. Köylüler ona itaat ediyor, çağırdığı zaman önünde eğilerek onu saygıyla dinliyor, bir dediğini iki etmiyorlardı. Aklın gücü, kendisine sözcü ve yorumcu olarak sanki onu seçmişti. Herkes onun öfkesinden korkar, güçlü bir rüzgârın önündeki kış yaprakları gibi savulurlardı. Birinin yüzüne bir tokat atacak olsa, bu talihsizin bu tokattan kendini korumak için herhangi bir hareket yapmaya

kalkışması, yüzünü yukarı kaldırması, hat-
ta tokadı neden hak ettiğini anlamak için
bir şey yapması, falan, bir yoldan çıkma,
dinden çıkma sayılırdı. Buna karşılık biri-
nin de yüzüne gülecek olsa, köylüler bu
bahtiyarlığa eren kişinin, büyük bir onura
mazhar olduğunu düşünürlerdi. Halkın
Şeyh Abbas'a karşı sergiledikleri bu korku
ve teslimiyet onların ruhsal ya da bedensel
zayıflıklarından, güçsüzlüklerinden kay-
naklanmıyordu; yoksulluk ve kendilerini
ona muhtaç hissetmeleri sokmuştu onları
bu sürekli aşağılanma durumuna. İçlerin-
de oturdukları evlerin ve ekip biçtikleri
arazilerin hepsi, Şeyh Abbas'ın, ataların-
dan tevarüs ettiği mülklerdi.

Arazinin ekilip biçilmesi, ürünün hasa-
dı, hep Şeyh'in gözetimi altında yapılıyor;
köylülerin emeğinin karşılığı ise, üründen,
yalnızca onların ve ailelerinin açlıktan kı-
rılmamasına yetecek küçük bir miktardan
ibaretti.

Çok defa daha ürün yetişip hasat edil-
meden erzakları tükenir ve Şeyh Abbas'a
gelir, yüz suyu döker, birkaç kuruş için,
bir kile buğday için yalvarırlardı. Şeyh de,

karşısında onların yeterince küçüldüklerini gördükten sonra, nasıl olsa hasat mevsiminde karşılığını alacağından emin olduğu için, istediklerini lütfen verir, vermekle de onların üstündeki ezici gücünü, ağırlığını biraz daha artırmış olurdu. Böylece, bu bütün bir ömür boyu sırtlarından eksik olmayan bağımlılık yükü, bu borç tuzağı, bir miras olarak çocuklarına da aktarılarak sürüp gidiyordu. Kendileri için de, çocukları için de, hışmından korktukları, dostluğunu ve kayrasını kazanmak için, çok defa bu yönde hiç de işe yaramayan çabalar harcadıkları efendilerine itaat etmekten başka çare yok gibiydi.

Kış, yoğun kar yağışı ve şiddetli rüzgârlarla geldi. Vadilerde, tarlalarda, hayattan iz taşımayan bayırlarda, her biri ölümün ayrı bir hayaleti gibi dikilip duran kuru ağaçlardan başka bir şey görünmüyordu.

Şeyh'in ambarlarını arazinin ürünleriyle, fiçılarını da üzüm bağlarından elde ettikleri şarapla dolduran köylüler kendi yıkık dökük evlerine çekilmiş, ocak başlarına kurulmuş, hayatlarının bu bölümünde hak edilmiş bir tembelliğin tadını çıkarıyor, geçmiş zamanlarda olup biten ve gurur veren ortak anıları, ortak bilgileri tazeliyor, birbirlerine zahmetli, telaşlı günlerin, uzun gecelerin hikâyelerini anlatıyorlardı.

Eski yıl son nefesini gri göklerin derinliklerine verip geçmişe yeni gömülmüştü. Yeni yıl taç giyip evrenin ve zamanın tahratına otururken gece bastırmıştı. Yoğun

bir biçimde kar yağmaya ve ıslık çalarak esen rüzgâr yüksek dağlardan aşağı, uçurumlara inmeye ve yağın karı savurup vadilere tepeler halinde yığmaya başladı.

Ağaçlar, güçlü fırtınalarla sarsılıyor, tarlalar, tepecikler üzerinde ölümün kalın satırlarla bir şeyler yazıp sonra sildiği bembeyaz bir örtüyle kaplanıyordu. Sis, vadilerin kenarlarında kurulu köyler arasına çekilmiş kalın bölmeler gibi görünüyordu. Derme çatma evlerin pencerelerinde göz kırpan ışıklar Doğanın bu öfkeli, asık suratlı, soğuk bakışları altında gözden siliniyordu.

Korku, fellahların kalplerine nüfuz etmişti. Sağlıklı hayvanlar ağıllarında, sundurmaların altında sessiz ve mütevekkil, geniş getiriyor, köpekler kuytu yerlerde sinmiş sabahı bekliyorlardı. İnsan, kulak kesilirse rüzgârın esintisinde ve vadilerin derinliklerinde dolaşan fırtınanın uğultusu içinde çığlıklar işitecekti. Sanki Doğa eski yılın geçip gitmesinden rahatsız olmuştu da, şimdi soğuk ve don silahlarını kuşanıp çarpışmaya girerek huzur içindeki ruhlardan öç almaya çalışıyordu.

Öfkeli gök altında o gece, genç bir adam, Deir Kizhaya* ile Şeyh abbas'ın köyünü birbirine bağlayan, alçalıp yükselen, kıvrımlı bir patikada yaya olarak yola çıkmıştı. Genç adamın elleri, ayakları soğuktan uyuşmuştu; açlık ve soğuk gücünü emiyordu. Üzerindeki siyah elbise karla kaplanıp beyazlanmıştı; ölüm saati gelip çatmadan ölümle kefenlenmiş gibiydi. Rüzgârla mücadele ediyordu. Zorlukla ilerliyor, gücünü toplayıp da her ileri atılışında ancak birkaç adım yol alabiliyordu. Görünmeyen birilerini yardıma çağırarak oldu, fakat bundan sonuç alamayacağını hemen fark edip sustu ve soğuk gecede sessiz dikilip kaldı. Menzile varacağı konusunda umudu giderek daha da azalıyor, yerini büyük bir umutsuzluğa ve derin bir kaygıya bırakıyordu. Kanadı kırılmış bir kuş gibiydi ve içine düştüğü girdap onu ittikçe daha diplere, derinlere çekiyordu.

Genç adam, damarlarındaki kan dolaşımı soğuktan duruncaya kadar düşe kalca yürüdü ve sonunda karın içine yığıldı. Ölümün oyuk yüzüyle göz göze gelen

* Lübnan'daki en zengin ve ünlü rahibe manastırlarından biri.
(Editörün notu)

bir ruhun çıkarabileceği boğuk, hırıltılı bir ses çıkardı Doğanın tuzadı düşürdüğü ve insanın, kendini kurtarmak için zayıf kaldığı, yıkılıp giden geçliğin sesi... Hiçliğin, yokluğun uzayında var oluşa karşı duyulan sevginin, tutkunun sesi.

Bu köyün kuzey tarafında, rüzgârın eksik olmadığı çıplak toprakların ortasında Rachel isimli bir kadınla, onun, hikâyemizin geçtiği günlerde henüz on sekiz yaşına varmamış kızı Miriam'ın oturduğu yalnız bir ev vardı. Rachel, altı yıl önce ölü bulunan, fakat katili görevliler tarafından bulunamayan, Samaan Ramy'den dul kalmıştı.

Lübnanlı öteki dul kadınlar gibi, Rachel de, hayatını ancak zorlu ve uzun bedensel bir çalışma sayesinde sürdürebiliyordu. Hasat mevsimi boyunca, başkalarının tarlada bıraktığı buğday başaklarını, mısır tanelerini, güz sonunda da bahçelerde unutulmuş bazı kalıntı meyveleri toplardı. Kışınsa, yün eğirip kazak gibi giysiler öreerek üç beş kuruş para ya da birkaç kile hububat elde ederdi. Kızı Miriam'a gelince, o da annesine işinde yardım eden güzeller güzeli bir genç kızdı.

O zorlu gece, iki kadın, verdiği ısı şiddetli soğuk karşısında kaybolup giden ve ateşi küllerin altında gömülü kalan ocağın başında oturuyorlardı. Yanlarındaki lamba, titreyen aleviyle, kederli ruhlara ümit dalgaları gönderen bir dua gibi, yeşil, cansız bir ışık salıyordu karanlığın derinliklerine.

Gece yarısı olmuştu; ana kız dışarıda uğuldayan rüzgâra kulak kabartmışlardı. Miriam zaman zaman ayağı kalkıp pencereye uzanıyor ve perdeyi aralayıp karanlık göğe bakıyor, sonra da gördüğü manzardan belli belirsiz ürkerek sandalyesine dönüyordu. İşte bu dönüşlerinden biriydi; Miriam, sandalyesine daha yeni oturmuştu ki, annesine, “İşittin mi, anne?” diye heyecanla sordu, “Yardıma çağıran sesi işittin mi?” Annesi bir an dışarı kulak kesildi ve “Rüzgârın uğultusundan başka bir ses işitmiyorum, kızım.” diye cevap verdi ona. O zaman Miriam, “derinden derine ama gök gürültüsünden daha ürkütücü, uzaklardan işitilen bir fırtınanın uğultusundan daha hüzünlü bir sestir, işittiğim.” dedi.

Bunları söyledikten sonra, Miriam ayağa kalktı, kapıyı açtı ve bir süre dışarıya kulak kesildi. Sonra dönüp annesine, “Yine o sesi işittim, anne!” dedi. Bunun üzerine Rachel elindeki işi bırakıp, kapıya koştu ve birkaç saniyelik bir tereddütten sonra, “Evet, dedi, ben de işitiyorum o sesi şimdi. Gidip bir bakalım.”

Uzun mantosunu giydi, kapıyı açtı ve dikkatlice dışarı çıktı. Rüzgâr, kapıda diki-
lip duran Miriam’ın saçlarını uçuruyordu.

Rachel, karlı yolda biraz ilerledikten sonra durdu ve “Orada, yardım çağıran kim? Kimsiniz, siz?” diye bağırdı. Sorusuna bir karşılık alamadı. Sonra aynı soruyu, aynı sözcüklerle defalarca tekrarladı, fakat rüzgârın uğultusundan başka şey işitmedi. Sonra kulağı kırışte, etrafını her yönde gözden geçirerek, dikkatlice ilerledi. Kar üzerinde bazı derin ayak izleri bulduğu zaman bir hayli yürümüştü. Korku içinde bu izleri takip etti ve birkaç dakika geçmemişti ki, kar üzerinde yatan ve beyaz bir örtü üzerinde koyu renk bir yama gibi görünen bir insan bedeni gördü. Ona

yaklaşıp, başını kucağına koymaya çalışırken, kalp atışlarının giderek yavaşladığını, yaşama şansının zayıfladığını işaret eden bir nabız düşüşü hissetti. Gözlerini eve çevirdi ve “Koş, Miriam, buraya gel ve bana yardım et!” diye bağırdı, “Koş, onu buldum!” Miriam saniye kaybetmeden kapıdan çıkıp, karda annesinin ayak izlerini takip ederek ileri atıldı. Biraz soğuktan, biraz da korkudan titriyordu. Annesinin yanına varıp da yerde kıpırtısız yatan genç bedeni görünce, acılı bir sesle bağırdı. Annesi, ellerini yerde yatanın koltuk altlarına sokarak, “Korkma, henüz yaşıyor, dedi kızına, şimdi pelerinini eteğinden tut da onu eve taşıyalım.”

İki kadın, sert rüzgâr ve yoğun karla boğuşarak kazazede genci güç bela yerden kaldırıp eve doğru yola çıktılar. Ev olarak bildikleri bu derme çatma küçük sığınağa varınca onu ocağın yanına yatırdılar. Rachel onun uyuşuk parmaklarını ovmaya, Miriam’sa elbisesinin eteğiyle saçlarını kurulamaya başladı. Genç adam birkaç dakika sonra hareket etmeye başladı; gözkapakları kıpırdadı ve derin bir soluk aldı.

Bu soluk, hayatının tehlikede olmadığı yönünde, merhametli kadınların yüreklerini ferahlattı. Genç adamın ayakkabılarını ve siyah ceketini çıkardılar. Miriam annesine baktı ve “Elbiselerine baksana, anne, keşiş elbisesi, bunlar.” dedi. Rachel, bir tutam kuru dal atıp ateşi canlandırırken, kızına şaşkınlıkla bakarak, “Böyle kötü bir gecede manastırdan dışarı çıkmaz keşişler.” dedi. Miriam, “Gerçekten de, yüzünde hiç sakal yok. Oysa keşişler sakallı olurlar.” diye doğruladı annesini. Rachel, merhamet ve anne sevgisiyle dolu gözlerle kazazedeye baktı; sonra kızına döndü, “Keşiş ya da mahkûm, hiç fark etmez, dedi, ayaklarını iyice kurula, kızım.” Rachel, bunu söyledikten sonra, küçük bir bölmenin kapısını açtı, oradan bir şarap şişesi çıkardı ve toprak bir çanağa şaraptan bir miktar döktü. Annesi, kazazedenin kalp atışlarını biraz hızlandırmak için ona çanaktaki şaraptan içirirken, Miriam da, kolay içmesi için, onun başını arkadan eliyle kavrayarak yukarı kaldırdı. Şarap dudaklarını ısılatıp da, ağzına ulaşınca, genç adam ilk defa gözlerini açtı ve minnet duygusuyla

nemlenmiş kederli gözlerle, ölümün güçlü pençeleriyle kısıvrak yakalandıktan sonra hayatın ferahlatıcı temasını hisseden, bütün ümitler söndükten sonra, ümitlerin en büyüğüne mazhar olan birinin bakışlarıyla, kurtarıcısına baktı. Sonra başını eğdi ve “Tanrı her ikinizden de razı olsun!” sözünü söylerken dudakları titredi. Rachel elini adamın omzuna koydu ve “Sakin ol, kardeş, gücünü toplayıncaya kadar, konuşarak kendini yorma.” dedi. Sonra ekledi, “Başını şu yastığa koy, kardeş; şimdi seni ocağın yanına götüreceğiz.” Rachel kaseyi şarapla doldurdu ve ona uzattı. Kızına baktı ve “Paltosunu ateşin yanına as da, kurusun.” dedi. Miriam, annesinin dediğini yaptıktan sonra, dönüp yabancıya, ruhunun bütün sıcaklığını onun kalbine boşaltmak istercesine merhametle bakmaya başladı. Annesi, iki dilim ekmekle beraber biraz azık ve kurutulmuş meyve getirdi; yabancıнын yanına oturdu ve küçük çocuğunu besleyen bir anne gibi küçük lokmalar halinde ona yedirmeye başladı,. Bunun üzerine kendini daha güçlü hisseden adam, ocağın kırmızı alevleri onun kederli

yüzünde yansırken, doğruldu ve döşegin ortasına oturdu. Gözleri ısıdı ve başını hafifçe sallayarak, “İnsanın içinde, merhametle gaddarlık, bu korkunç gecede göğün derinliklerinde, zincirden kurtulmuş güçler gibi boğuşuyorlar; fakat merhamet baskın çıkacak sonunda; çünkü merhametin kaynağı Tanrı’dır. Ve şimdi geceyi dolduran şiddet, şafak sökerken yalnız başına çekip gidecek.” dedi. Bir dakika süren bir sessizlik oldu; sonra, fısıldayan bir sesle ekledi, “Bir insan eli ümitsizliğe itti, bir başka insan eli de kurtardı beni. İnsan ne kadar acımasız; ve yine insan ne kadar merhametli!” Rachel, “Hayvanların bile dışarı çıkmayı göze alamadıkları böyle korkunç bir gecede, kardeş, manastırdan dışarı çıkmayı nasıl göze alabildiniz?”

Genç adam, gözyaşlarını geldikleri yerde, kalbinin derinliklerinde tutmak ister gibi gözlerini kapatarak, “Yerde yürüyen hayvanların kovukları, mağaraları, gökte uçan kuşların da yuvaları var, ama, dedi, insan oğlunun başını dinleyebileceği bir yer yok bu dünyada.” Rachel, “İsa’nın, kendisi

için söylediği söz, bu.” diye karşılık verdi adama. Ve genç adam, “Budur, sahtekarlığın, ikiyüzlülüğün, yozlaşmanın hüküm sürdüğü bu çağda, hikmetin ve hakikatin izinden gitmek isteyen herkesin vereceği cevap.” diyerek sözü bağladı.

Birkaç dakika sessiz kalıp düşündükten sonra, Rachel, “Fakat çok rahat odalar olduğunu biliyorum manastırda; ve sandıkların altınla ve her türlü erzakla, Manastır hangarlarının da besili buzağlarıyla, koyunlarla dolu olduğunu... Sizi, bu meş’um gecede o cennetten koparıp alan ne?” Genç adam içini çekti ve “Orayı terk ettim, çünkü nefret ediyordum oradan.” diye cevap verdi. Rachel, “Manastırda bir rahip, bir keşiş, savaş meydanında, doğru olup olmadıklarına bakmadan, komutanının emirlerine itaat etmesi gereken bir asker gibidir, öyle değil mi?” diye itiraz etti, “İşittiğime göre, bir kişi, kendi iradesinden, kendi düşüncelerinden, arzularından ve zihninde taşıdığı ne varsa, hepsinden vazgeçmedikçe, rahip olamazmış. Fakat, sanırım, iyi bir başrahip, sorumlu olduğu rahiplerden makul olmayan şeyler

istemese gerektir. Deir Kizhaya'nın başrahibi sizden, hayatınızı fırtınanın ve karın kucağına atmanızı nasıl istemiş olabilir ki?" Genç rahip, "Başrahibin inancına göre, bir adam kör olmadıkça, cahil olmadıkça, duygusuz ve sağır olmadıkça, asla rahip olamaz." diye açıkladı, "Manastırı terk ettim, çünkü ben, gören, hisseden ve işiten, duyarlıklı biriyim."

Miriam ve Rachel, genç adamın yüzüne, orada derin bir sır bulacaklarmış gibi baktılar. Bir an düşündükten sonra, anne, "Peki, gören ve işiten duyarlı bir adam, gören gözleri kör, işiten kulakları sağır eden böyle bir gecede dışarı çıkar mı sizce?" diye sordu. Genç adam sakın bir sesle, "Manastırdan kovuldum, ben." diye cevap verdi. Rachel, "Sürüldünüz!" diye ünledi. Miriam da, annesinin bu sözünü, aynı tonlamayla tekrarladı.

Genç adam, böyle bir açıklamayı yapmış olmaktan pişman olmuşçasına, sıkıntılı bir ifadeyle başını kaldırdı. Çünkü anneye kızın gösterdikleri sevgi ve yakınlığın nefret ve saygısızlığa dönüşmesinden korkmuştu. Fakat onların yüzlerine bakıp da,

gözlerinde hâlâ merhametin ışıldadığını, ama her ikisinin de o an, daha fazlasını öğrenme isteğiyle dolu olduklarını görünce, sesi boğuklaştı ve devam etti, “Evet, manastırdan kovuldum, çünkü kendi mezarımı kendi elimle kazamazdım. Manastırdan kovuldum, çünkü kalbim, yalan söylemekten, istek ve duygularımı gizlemekten ya da bastırmaktan yoruldu. Manastırdan kovuldum, çünkü ruhum, kendilerini cehalete teslim edenlerin kör ve sahte cömertliğini sergilemeyi reddetti. Oradan uzaklaştırıldım, çünkü, yoksul fellahların parasıyla inşa edilen o rahat hücrelerde rahatlığı bulamadım ben. Hamuru, öksüzlerin gözyaşlarıyla yoğrulmuş ekmekle karnımı doyurmayı, kaldırmadı benim midem. Dudaklarım, ruhbanların altın, gümüş karşılığında basit, yoksul ve inançlı insanlara sattıkları duaları okuyamadı. Beni bir miskin gibi, bir cüzamlı gibi sürgün ettiler manastırdan, çünkü ben oradaki rahiplere, bugünkü durumlarını gözler önüne seren kuralları tekrarlayıp duruyordum.”

Rachel ve Miriam, onun bu söyledikleri üzerinde düşünerek onu süzerken bir sessizlik oldu. Sessizliği anneye, kızın ikisi aynı anda, “Anneniz ve babanız yaşıyor mu?” diye sorarak bozdular “Ne annem, ne babam, ne de gidecek evim var.” diye cevap verdi, genç adam. Rachel, derin derin içini çekti. Miriam’sa, acıma ve sevgi gözyaşlarını göstermemek için başını duvara çevirdi.

Kurumaya yüz tutmuş bir çiçeğin, sabahın, taç yapraklarına bıraktığı çiğ damlalarıyla yeniden hayata dönmesi gibi, genç adamın kırık ve kaygılı yüreği de, kurtarıcılarının merhameti ve hamiyetiyle huzura erişmişti. Genç adam, kendisini düşmanın elinden kurtaran komutana minnetle bakan bir asker gibi onlara baktı ve “Anne mi ve babamı, daha yedi yaşıma varmadan kaybettim. Köy papazı Geir Kizhaya’ya götürdü ve orada, rahiplerin eline teslim etti beni. Rahipler bundan hoşnut oldular ve beni hemen, manastırın sığırlarını, koyunlarını otarmakla görevlendirdiler. On beş yaşına bastığım zaman sırtıma siyah bir cübbe geçirip sunağa götürdüler. Orada baş papaz bana, “Şimdi Tanrının ve bütün azizlerin adına yemin ederek,

erdemli, yoksul ve itaatkâr bir hayat yaşayacağına dair söz ver bakalım!” dedi. Bu sözlerin önemini, bir rahibin hayatında ne anlama geldiğini düşünmeden ve baş papazın yoksulluk, erdem ve itaat sözcükleri hakkındaki özel yorumunu bilmeden tekrarlardım, bana yaptırmak istediği yemini.

“Adım Halil. Fakat rahipler beni manastıra girdiğim günden başlayarak, Birader Mübarek* diye çağırırlardı. Onlar en lezzetli yemekleri yer, cins şaraplar içerken, ben tatsız tuzsuz sebzelerle, gözyaşıyla karışık suyla yaşırdım. Onlar yumuşak yataklarda uyurken, ben, ahırın yanında, karanlık ve soğuk bir hücrede, başımı taşaya yaslayarak uyurdum. Çok kere kendime sormuşumdur, “Ne zaman ben de bir rahip olacağım ve bu bahtiyar rahiplerin sahip olduğu bolluğa, rahatlığa ulaşacağım? İçim ne zaman can atmaktan kurtulacak, onların yediği yemeklere, içtikleri şaraplara? Ne zaman kurtulacağım, üstlerimin karşısında korkuyla titremekten? Ümitlerim hep boşunaydı; çünkü aylar geçiyor, fakat durumumda istediğim yönde en ufak bir değişme olmuyordu. Tam tersine,

* İlginç bir tesadüf, Halil Cibran için cenaze ayinini yöneten Maronit Başpiskoposu'nun adı da *Mübarek*'ti. (İng. baskının editör notu.)

bir süre sonra, sürü otlatmanın yanında bir de omzumda taş taşıma, kuyu ve ark kazma işi üzerime yüklenmişti. Gördüğüm iş karşılığında bana adeta ödül olarak verilen bir parça ekmekle hayatımı sürdürüyordum. Gidebileceğim başka yer bilmiyordum. Ruhbanlık beni, manastırda yapılan her şeyi hor görmeye, her şeyden nefret etmeye yöneltmişti. Beni öylesine zehirlediler ki, sonunda, bütün dünyanın acı ve sefalet dolup taşıdığını, manastırın- sa sığınılacak tek bir liman olduğunu düşünmeye başlamıştım. Fakat onların yiyip içtikleri şeylerin, biriktirdikleri altının, gümüşün kaynağını öğrendiğim zaman, bu kaynağı onlarla paylaşmadığım için mutlu olduğumu hissettim.”

Halil kendisini topladı ve yoksul kulübede, önüne harikulade güzel şeyler seriliymiş gibi, merakla etrafına baktı. Rachel ve Miriam sessiz kaldılar. O sözlerine devam etti, “Babamı, annemi elimden alan ve beni sahipsiz bir çocuk olarak manastıra sürgün eden Tanrı, benim, bütün hayatım boyunca tehlikeli bir cangılda kör- cesine yoluma devam etmemi istemedi.

Ne de, hayatımın geri kalanını sefil bir köle olarak geçirmemi istedi. Tanrı gözlerimi ve kulaklarımı açtı ve parlak ışığı gösterdi bana. Ve Hakikat konuştuğu zaman, Hakikat'in sesini işitmemi sağladı.”

Rachel yüksek sesle düşünür gibi sor-du, “Bütün insanlığın üzerinde parlayan, bütün insanlığı aydınlatan güneşten başka bir ışık kaynağı var mı? İnsanoğlu Hakikat'i anlamasına yetecek donanımına sahip mi?” Halil, “Gerçek ışık insanın içinden doğup dışarı vuran ışıktır, dedi, ve kalbin sırlarını insana hissettirir; bunu yaparak da onu mutlu eder ve onun hayattan hoşnut olmasını sağlar. Hakikat'in ışığı yıldızlarinkine benzer; gecenin karanlığı çökmeden gözükmez, onlar gibi. Hakikat de, dünyadaki bütün öteki güzel şeyler gibi, ilkin sahte olanın ve sahteliğin karanlığını hissetmiş olanların dışında kimseye kendini ifşa etmez ve yine kimseye, arzu edilecek en değerli şey olduğunu göstermez. Hakikat, derin bir iyilik ve yüce gönüllülüktür ki, bize gündelik hayatımızdan, onunla bize verilenden hoşnut olmayı ve bu hoşnutluğu insanlarla paylaşmayı öğretir.”

Rachel şunları ekledi, “Pek çok insan, kendi iyiliğine olanı gözeterek yaşayıp gider; birçok insan da, başkalarına şefkat ve merhamet göstermenin Tanrı’nın insan için vaaz ettiği yasanın bir gereği olduğuna inanır; fakat yine de hayattan zevk alamaz ve ölene kadar bedbaht olarak kalır.” Halil, buna şöyle karşılık verdi, “Boştur, insanı bedbaht yapan inançlar ve öğretiler; sahtedir, onu elem ve ümitsizliğe yönelten türden bir iyilik anlayışı; çünkü insanın amacı, mutlu olmaktır yer yüzünde ve huzura götüren yolu izleyip, gittiği her yerde de onun incilini vaaz etmektir. Bu hayatın içinde göklerin melekutunu, göklerin krallığını göremeyen kimse, öteki dünyada da onu asla göremeyecek. Bu hayata sürgün olarak değil, fakat aşkın ve ebedi varlığa nasıl kulluk edileceğini öğrenmek ve bizim kendi içimizde hayatın güzelliğine ilişkin sırları keşfetmek için gelmiş, Tanrı’nın günahsız kullarıyız. Benim Nasıralı’nın öğretilerinden öğrendiğim gerçek bu. Bu, aynı zamanda benim kendi içimde doğan ve

bana, manastırın, hayatımı tehdit eden karanlık köşelerini gösteren bir ışık. Ve manastırdan uzakta, bir ağacın gölgesinde aç ve yalnız oturup ağladığım günlerde, harikulade güzel vadilerin, kırların, bayır-
ların bana ifşa ettiği derin sır da bu.

“Tanrı’nın istediği, İsa’nın öğrettiği biçimiyle, manastırın benimsemesi ve ayakta tutması gereken din bu. Ruhumun, Gerçek’in ilahi güzelliğiyle sarhoş olduğu bir gün, manastırın bahçesinde toplanan rahiplerin karşısına dikilip, onların çarpık ve süfli davranışlarını eleştirmeye başladım. Onlara, ‘Niçin günlerinizi burada harcıyor ve yediğiniz ekmeği alınlarının teri ve gözlerinin yaşıyla yoğurarak pişiren yoksul insanların size sağladığı bolluğun tadını çıkarıyorsunuz?’ dedim, ‘Niçin burada, asalak bir hayatın gölgesinde çürüyor da, bilgi açlığı içinde olan dışarıdaki insanlardan soyutluyorsunuz kendinizi? Niçin yardımınızdan yoksun bırakıyorsunuz insanları.? İsa, kurtların arasına kuzu olarak gönderdi sizi; sizse kuzuların arasında kurtlar gibi, ne yapıyorsunuz böyle? Niçin kaçıyorsunuz, insanlardan ve sizi yaratan Tanrı’dan? Eğer hayatın akışına kendini

birakan insanlardan daha iyiyseniz, onların arasına girmeli ve hayatlarını güzelleştirmeli, iyileştirmelisiniz, öyle değil mi? Yok eğer onların sizden daha iyi olduğunu düşünüyorsanız, hayatlarınızı iyileştirmenin yolunu onlardan öğrenmeyi istemelisiniz. Nasıl, Tanrının ve azizlerin ismi üzerine yemin ederek yoksulluk içinde yaşacağınız yolunda ant içersiniz de, sonra sözünüzü unuttur lüks içinde yaşarsınız? Önce nasıl Tanrıya itaat edeceğinize yemin edersiniz de, sonra dönüp dinin öngördüğü her şeye karşı ayak sürürsünüz? Kalbiniz fesat ve şehvetle doluyken, erdemi kendinize nasıl kural olarak benimsemiş olabilirsiniz? Bedenlerinizi öldürmeye çalıştığınızı söylüyorsunuz, fakat gerçekte ruhlarınızı öldürüyorsunuz. Dünyevi şeylerden kaçınıyormuş gibi yapıyorsunuz, fakat gerçekte kalpleriniz hırsla, iştahla, tutkuyla dolu. Sizin kendilerine dinlerini öğrettiğine inanan insanlar var, fakat gerçekte sizler, sadece kendilerinin bildiği güzel otlaklarda, yeşil çayırlarda otlamak için, kendilerini sürüden ayrı tutan kurnaz

koyunlar gibisiniz. Gelin, manastırın geniş ve verimli arazisini ihtiyaç sahiplerine geri verelim! Gelin, halktan topladığımız altını, gümüşü onlara geri verelim! Gelin insanlarla aramıza koyduğumuz uzaklığı kaldıralım aradan; bizi güçlü kılan zayıflara hizmet edelim; yaşadığımız yöreyi, gelin, cennete çevirelim! Gelin, bu mutsuz halka gülmeyi, göğün rahmetini, hayatın nimetini ve özgürlüğü öğretelim!”

“İnsanların gözyaşları, daha güzeldir ve daha yakın, Tanrı rızasına, sizin bu gizli keyif yuvasında kendinizi alıştırdığınız huzur ve rahatlıktan. Komşunun gönlüne dokunan ülfet ve dostluk daha yücedir, manastırların izbe köşelerinde gizli erdemlerden. Mağlup, düşkün bir suçluya ya da bir fahişeye merhametle söylenen bir söz, bizim tapınaklarda her gün, anlamını bile düşünmeden tekrarlayıp durduğumuz uzun dualardan, yakarışlardan daha değerlidir, daha makbuldür.”

Bunları söyledikten sonra, Halil, derin bir nefes aldı. Gözlerini Rachel’e ve Miriam’a doğru çevirerek, “Bütün bunları rahiplere söyledim ve onlar da büyük

bir şaşkınlıkla dinlediler beni. Kuşkusuz, genç bir rahip adayının böyle öne çıkıp, bu hançer ucu gibi sivri sözleri söylemeye cesaret edebileceğine inanmakta zorluk çekiyorlardı. Sözlerimi bitirir bitirmez, rahiplerden biri yanıma yaklaştı ve öfke-den kudurmuşçasına, ‘Bizim önümüzde böyle konuşmaya nasıl cüret edebilirsin sen?’ dedi. Bir diğer rahip, alaylı kahkahalarla yaklaştı ve ‘Bütün bunları ve böyle konuşmayı kırlarda otlattığın ineklerden ve domuzlardan mı öğrendin sen?’ dedi. Bir üçüncüsü, ‘Cezanı çekeceksin, sapkın herif seni!’ diye tehdit etti beni. Sonra da, bir cüzamlıdan kaçarcasına hızla dağıldı rahipler. İçlerinden biri beni başrahibe şikâyet etti, tabii. O da akşamüzeri beni yanına çağırdı. Rahiplerin yüzlerinde, çekeceğim acıyı düşündüklerinden olacak, neredeyse açık bir sevinç okunuyordu. Bu sevinçleri boşlukta kalmadı. Başrahip kırbaçlanmamı ve kırk gün, gece gündüz kalmak üzere hapsedilmemi emretti. Beni, kırk gün ışık görmeksizin kalacağım, karanlık, mezar gibi dar bir hücreye tıktılar. Orada kaldığım sürece gecenin ne

zaman bittiğini, gündüzün de ne zaman başladığını çıkaramıyor, tenimde gezinen haşerelerden ve altımdaki topraktan başka bir şey hissetmiyordum. Bana, gereken-
den çok seyrek aralıklarla bir parça kuru ekmek ve bir bardak, sirkeyle karıştırılmış su getiren kişinin ayak seslerinden başka bir şey de işitemiyordum.

“Hapishaneden çıktığımda çok zayıf ve güçsüzdüm. Beni, düşüncelerimden yana tedavi ettiklerine ve ruhumdaki arzuların kökünü kazıdıklarına inanıyorlardı rahipler. Açlığın ve susuzluğun Tanrı’nın içime yerleştirdiği merhameti boğduğunu düşünüyorlardı. Oysa ben bu kırk günlük uzleti, rahiplerin hayatın ışığını görmele-
rini, onun şarkısını işitmelerini sağlayacak bir metot bulmak için harcamıştım. Fakat bütün çabalarım boşunaydı; çünkü uzun çağlar boyunca gözlerine çekilen perde öylesine kalındı ki, onu bu kadar kısa bir süre içinde söküp almak imkânsızdı. Ve cehaletle yoğrulmuş harçla kulaklarındaki tıkaç öylesine sertleşmiş, katılaşmıştı ki, yumuşak parmaklarla oradan kazınıp çıkarılması imkânsızdı.”

Biraz sessizlik oldu; sonra Miriam, konuşmak için onay ister gibi annesine baktı ve “Sizi manastırdan kovmak için eğer bu korkunç geceyi seçtilerse, rahiplerle tekrar konuşmalısınız; dedi, Düşmanlarına karşı bile yüce gönüllü davranmaları gerektiğini biliyor olmalılar.”

Halil, başını ona doğru çevirdi ve, “Bu akşam, şimşekler, kasırgalar cirit atarken havada, ocağın etrafında toplanıp oturan ve birbirlerine masallar, mizahi hikâyeler anlatan rahiplerin arasından ben kendim bir kenara çekildim. Benim yalnızlığı seçtiğimi görünce, hakkımda alaylı sözler etmeye başladılar. İçlerinden bazıları benimle dalga geçmek için yanıma geldiklerinde, ben, çekildiğim köşede İncilimi okuyor ve İsa’nın, bana, o gece dışarıdaki ürkütücü hava koşullarının verdiği kasveti unutturduğu güzel sözlerini düşünüyordum. Kendimi böylece meşgul ederek ve pencereden dışarı bakarak, onlara aldırmamaya çalışıyordum; fakat benim sessizliğim onların içlerinde kaynayan ve dudaklarında salyalanan alaycı düşüncelerin etkisini azalttığı için olacak, öfke belirtileri göstermeye başladılar. İçlerinden biri,

‘Ne okuyorsun, bakalım, Büyük Reformcu?’ diye sordu bana. Bu soruya cevap olarak, kitabımı açtım ve yüksek sesle şu pasajı okudum, ‘Fakat O, Ferisilerden ve Sadukilerden pek çoğunun, vaftiz ayinine geldiklerini gördüğü zaman, onlara, “Ey engerek soyları, gelecek gazaptan kaçmanız konusunda, söyleyin, sizi kim uyardı? O zaman, pişmanlığınızı kanıtlamak için kefaretlerinizi getirin! Ve sakın içinizden, ‘Bizim İbrahim’imiz var, bize baba olarak;’ demeyin. Çünkü size derim ki, Tanrı . . . (?) . . Bunun içindir ki, iyi meyve vermeyen her ağacı keser ve ateşe atarlar.’

“Onlara Vaftizci Yahya’nın bu sözlerini okuyunca, rahipler, görünmeyen bir el boğazlarına sarılmış gibi önce sustular; fakat hemen kendilerini toparlayıp sahte bir kendine güvenle gülmeye başladılar. İçlerinden biri, ‘Bu pasajı defalarca okumuşuz biz. Bir sığır çobanının onu bize tekrar etmesine ihtiyacımız yok bizim.’

“Eğer bu sözleri defalarca okumuş ve onların anlamını kavramış olsaydınız, dedim, bu fukara köylüler soğuktan ya da açlıktan ölmezlerdi böyle.” Bu sözümü bitirir bitirmez, rahiplerden biri, ben sanki onların açıkça kötülüğüne konuşmuşum gibi, yanıma gelip yüzüme bir tokat vurdu. Bir diğeri bir tekme attı; bir üçüncüsü kitabımı elimden aldı, dördüncüsü ise baş papazı çağırmaya koştu. Başpapaz da dakika sektirmeden, öfkeyle sarsılır bir edayla koşup geldi. ‘Yakalayın bu asiye ve derhal bu kutsal yerden dışarı atın! Bırakın, ona kasırgalar öğretsin itaatin ne olduğunu. Çıkarın onu manastırdan ve bırakın, tabiat öğretsin ona Tanrı’nın iradesini. Sonra da bu sapkından bulaşmış olabilecek isyan zehrinden arınmak için ellerinizi yıkayın. Eğer af dilemek için geri dönerse, kapıyı açmayın ona. Çünkü ne engerek kafese konulmakla güvercin olur, ne de ayrık otu üzüm bağına dikilmekle üzüm verir.’

“Verilen emre uyarak, alaycı sözlerle beni aşağılayan, üstüme gülen rahipler beni sürükleyerek dışarı attılar. Kapıyı arkamdan kilitlemeden önce, birinin, ‘Dün sığırların ve domuzların kralıydın, bugün tahttan indirildin, Büyük Reformcu;

şimdi git, kurtlara kral ol ve onlara ğret yuvalarında nasıl yaşamaları gerektiğini.’ dediğini duydum.”

Halil derin bir nefes aldı, yüzünü çevirip alevlenen ocağı baktı. Sıcak, sevgi dolu bir sesle ve yüzünde acılı duyguları yansıtan çizgilerle, “Manastırdan böyle kovuldum ve böylece, rahipler beni ölümün ellerine terk etmiş oldular. Gece boyunca körcesine boğuşup durdum. Şiddetli rüzgâr robumu yırtacak gibi oluyor, aman vermeyen kar yolumu ve görüş alanımı kapatıyor yahut bastığım yeri kayganlaştırarak, ümitsiz bir çığlıkla bir çukurun dibine kadar kayıp gitmeme sebep oluyordu. Çığlığımı, yardım çağrılarımı ölümden başka kimsenin işitmediğini hissediyordum. Fakat her şeyi bilen ve herkese merhamet eden bir güç işitmişti feryadımı. Bu güç, hayatın henüz bilmediğim sırlarını öğrenmeden benim ölmemi istemiyordu. Ve sizi, ikinizi gönderdi, uçurumun ve yok oluşun dibinden beni çıkarıp kurtarmanız için.”

Rachel ve Miriam, genç adamın sırrını, içinden geçenleri, ruhtan ruha ulaşan bir yolla anladıklarını ve ona hem duygu, hem

de düşünce olarak ortak olduklarını hissediyorlardı. O kadar ki, Rachel, gözyaşları yanaklarını ıslatırken, elinde olmadan, elini uzattı ve hafıfçe onun eline dokundu. Bunu yaparken de, “Göğün fırtınaları da, boraları da Gerçeği savunmak için gökler tarafından seçilen kişiye zarar vermez,.” dedi. Miriam’sa, “Rüzgâr ve kar çiçekleri öldürebilir, fakat çiçek tohumlarına zarar veremez; tersine, kar onları öldürücü dona karşı korur.” diye ekledi.

Halil’in yüzü, bu cesaret veren sözlerle ıştırken, “Manastırdaki rahiplerin yaptığı gibi, bana bir isyankar, bir sapkın gözüyle bakmıyorsanız, derim ki, benim manastırda tahammül ettiğim zülüm, henüz doğru bilgiye ve inanca ulaşmamış baskı altındaki bir topluma yapılanların bir simgesi durumundaydı.” dedi, “Ve benim ölümün kıyısından döndüğüm bu gece benim için tannısal adaleti önceleyen bir devrim gibi. Sizin gibi duyarlı bir bayanın kalbinden yayılan duygu titreşimleri, yalnızca sizin mutluluğunuzu değil, adeta bütün bir insanlığın hoşnutluğunu, soylu ruhunuzun sergilediği yüce gönüllülük de bütün insanlığın kucaklaması olarak ben de yer ediyor.”

Genç adam gözlerini kapadı ve başını yastığa bıraktı. İki kadın, konuşmayı daha fazla sürdürerek onu yormak istemediler; çünkü, dışarıda gece boyunca çektiklerinin onu fazlasıyla yorgun ve bitkin düşürmüş olduğunu görüyorlardı. Halil, sonunda sağ salim annesinin kucağına kavuşan kaybolmuş bir çocuk gibi, hemen mışıl mışıl uyumaya başladı.

Rachel ve kızı, yavaşça kendi yataklarına doğru yürüdüler ve genç adamın, çektiği acıları yansıtan yüzüne, orada onların kalplerini ve ruhlarını ona yaklaştıran bir cazibe bulmuş gibi bakarak yataklarına girdiler. Anne fısıldayarak, “Kapalı gözlerinde, sessizce konuşan ve ruhun arzularını dile getiren tuhaf bir güç var.” dedi.

Miriam, “Elleri, dedi, elleri de, kilise-deki İsa’nın ellerine benziyor.” Rachel, “Yüzünün çizgileri hem bir kadının yumuşaklığını, hem de bir erkeğin cesaretini yansıtıyor.” diye ekledi.

Derken, uykunun kanatları kadının ruhlarını rüya âlemine alıp götürdü.

Ocaktaki ateş kararıp küle dönerken, yağ lambasının ışığı da giderek azaldı ve sonunda büsbütün yok oldu. Dışarıda şiddetli fırtına uğuldamaya devam ediyor, gökyüzü karla kaplı arazinin üzerine çökecekmişçesine karardıkça kararıyor, aman vermeyen rüzgâr kar yığınlarını kum gibi sağa sola savurup duruyordu.

Aradan dört gün geçti; kar hâlâ yoğun bir biçimde yağmaya, dağları, bayırları, kırları kat kat kaplamaya devam ediyordu. Halil kalkıp ovalara doğu yürüyüşünü tamamlamak için birkaç defa yola çıkmaya teşebbüs etti, fakat her seferinde Rachel, “Hayatını kör güçlerin eline bırakma, kardeş;” diyerek alıkoydu onu, “çünkü iki kişiyi doyuran ekmek üç kişiyi de doyurur; ve ateş sen gittikten sonra da, sen buraya geldiğin zamanki gibi yanacak. Biz yok-suluz, kardeş, ama hayatımızı, insanların geri kalanı gibi, biz de güneşin ve insanlığın gözleri önünde yaşıyoruz ve Tanrı veriyor bizim de günlük ekmeğimizi.”

Miriam da, iyilik dolu bakışlarıyla ondan bunu istiyor, derin iç çekmeleriyle daha kalması için adeta yalvarıyordu. Çünkü bu genç adam, kulübelerine gireli genç kız,

ruhunda, kalbine hayat ve ışık saçan ve içinin en derin yerinde, en mahrem köşesinde yeni bir bağlılık, yeni bir sevgi uyandıran tanrısal bir gücün varlığını hissediyordu. Kalbini, beyaz bir güle, şafak vaktinin çiğ damlalarını emen ve kokusunu da soluğuyla dipsiz gök kubbeye salan beyaz bir güle çeviren duyguyu ilk defa yaşıyordu.

Bir genç kızın kalbinde saklı olan ve aniden uyanıp onun ruhunu, gökçe müzikle dolduran duygudan daha saf ve daha huzur verici duygu yoktur. Öyle bir duygu ve onun yarattığı öyle bir müzik ki, genç kızın günlerini şairlerin rüyalarına, gecelerini de gökten esin indirilen gecelere çevirir. Hayatın gizemleri arasında, genç bir bakirenin ruhundaki sessizliği - kalpte tatlı ve kuşatıcı büyük bir gelecek umudunu tutuşturarak, kişiye geçmiş unutturan - süreğen bir uyanıklığa çeviren bağlılıktan daha büyüleyicisi, daha güçlüsü ve daha güzeli yoktur.

Lübnanlı kadın, diğer ülkelerin kadınları arasında, basitliği, yalınlığıyla kendini belli eder. Onun yetiştirilme tarzı, eğitimi - ni fazla ilerilere götürmesine izin vermez

ve geleceği önünde hep bir engel olarak durur. Bu nedenledir ki, kalbinin eğilimlerini ve sırlarını araştırmak konusunda o, kendi yolunu kendi keşfeder. Lübnanlı genç kız, toprağın bağrından doğan bahar gibidir ve çalkantılı dalgalar arasında yol alır, fakat onu denize ulaştıracak bir çıkış bulamadığı için, sularında parıltıya yıldızları ve ışıyan ayı yansıtan sakin bir göle dönüşür. Halil, Miriam'ın kalbinde, kendi kalbindekine eşlik eden titreşimi hissetti. Onun kalbini aydınlatan tanrısal ışımanın kendi kalbine de dokunduğunu biliyordu. Yağmuru sevinçle karşılayan kuru bir dere gibi, uzun bir süreden beri ilk defa sevindi, fakat bu ruhsal yakınlaşmanın, o bu köyden uzaklaştığı zaman, bir bulut gibi geçip gideceğini düşünerek, bu aceleci duygularından ötürü kendini suçladı. Kendine sık sık şu soruları sorardı: “Nedir, hayatlarımız üzerinde bu kadar büyük rol oynayan aşk dediğimiz bu gizemli duygunun mahiyeti? Nedir, bu, bizi yürünmesi zor bir yola düşüren ve tam hoşnut olacağımız yerde, güneşin yüzünü göreceğimiz anda, bizi durduran bu

Yasa ya da Kural dediğimiz şey? Nedir, bu, bizi dağın doruğuna tırmanınca kadar yüreklendiren, ama sonra aniden vadinin dibine kadar yuvarlanınca da ağlayıp acı çeken güç? Nedir, bu, bizi bir gün sevgili gibi kucaklayan, ertesi gün bir düşman gibi bizimle boğuşan hayat? Daha dün zulme uğramadım mı? Tanrının yüreğinde uyandırdığı Gerçek uğruna açlık susuzluk çekmedim mi, alay ve tahkirlere maruz kalmadım mı? Gerçek yoluyla ulaşılan mutluluğun insanda tecelli eden tanrısal iradenin ve amacın gereği olduğunu sen kendin söylemedim mi rahiplere? Peki, o zaman, nedir bu korku? Ve niye gözlerimi kapıyorum, bu genç bayanın gözlerinden çıkan ışığa? Ben sürgünüm ve o da yoksul. Fakat sadece ekmek mi, insanı yaşatan? Biz de, kıtlıkla bolluk arasında değil miyiz, ağaçların kışla yaz arasında oldukları gibi? Peki, Rachel ne der, benim kalbimle, kızının kalbi arasında sessiz bir anlaşma cereyan ettiğini ve bunun bizi hem birbirimize, hem de Kutsal Işığın aydınlattığı alana yaklaştırdığını öğrendiği zaman? Hayatını kurtardığı bu genç adamın kızına karşı

mahrem duygular beslediğini keşfederse? Ya basit köylüler? Onlar ne söylerler, manastırdan kovulan genç bir adamın zorunlu ve bir anlamda kaçak olarak köylerine geldiğini ve harikulade güzel bir bakireyle yaşamak istediğini öğrendiklerinde? Onlara, onların arasında yaşamak için manastırı terk eden bu adamın, çürütüp yok eden kafes parmaklıklarından özgürlüğün ışığına kaçan bir kuş gibi olduğunu söylesem beni anlarlar mı? Hikâyemi öğrendiği zaman Şeyh Abbas ne diyecek? Köyün papazı, manastırdan kovulmamın sebebini öğrenirse, o ne yapacak?”

Halil, ocağın karşısında oturup, alevleri aşkının sembolü gibi seyrederek otururken, bunları soruyordu kendi kendine. Miran’ısa, aralarında tek bir sözcük sarf edilmese de, ara sıra genç adamın yüzüne kaçamak bir bakış yönelterek, onun gözlerine yansıyan düşleri okuyor, düşüncelerinin yankısını işitir gibi oluyordu.

Sonraki günlerden birinde, genç adam, ağaçların ve kayaların karla kaplı olduğu vadilere açılan küçük bir pencerenin önünde oturmuş gökyüzünü seyrederken, Miriam gelip, onun yanında oturdu. Bu iki genç insanın gözleri birbiriyle buluşurken, adam derinden iç geçirdi ve ruhu ihtiyaç duyduğu bir sözcüğü bulmak için engin gök kubbede geziniyor-muş gibi gözlerini kapadı. Sözcük arama gereğini duymadı; sessizlik konuşuyordu onlar için. Miriam, “Karlar eriyip de yollar açılınca nereye gitmeyi düşünüyorsunuz?” diye sorunca gözlerini açtı, ufkun ötelere doğru gözlerini dikerek, “Kaderim ve Gerçek için kendimi yüklenmiş hissettiğim görev nereye çekip götürürse oraya gideceğim.” diye cevap verdi. Miriam kederli kederli iç geçirdi ve “Niçin burada, bize yakın bir yerde yaşamıyorsun? Başka yere gitmek zorunda mısın?” diye sordu. Miriam’ın gösterdiği bu yakınlık, konuşurken kullandığı sıcak tonlama ona heyecan vermişti, ama yine de, “Köylüler, kovulmuş bir rahibin komşuları olmasını istemeyeceklerdir.” diye karşı çıktı onun önerisine, “Onlarla aynı havayı solumasına izin vermek istemeyeceklerdir, çünkü

onlar manastırın düşmanının kafır olduğuna, Tanrı ve O'nun azizleri tarafından lanetlendiğine inanıyorlardır.” Miriam sessiz kalmayı tercih etti; acı Gerçek daha fazla konuşmasına engel oluyordu. O zaman, Halil ona doğru döndü ve “Miriam, köylü dediğin, otoriteyi elinde tutanlar tarafından, özgür düşünen herkesten nefret etmeleri gerektiğine inandırılmıştır;” diye açıkladı. “Akıllı yüksekten uçanlardan uzak durmaya alıştırılmışlardır. Tanrı, başkasını taklit eden cahil insanların kendisine kuluk etmelerinden hoşlanmaz. Bu köyde kalır da, insanlara kendi istedikleri gibi ibadet etmelerini söylersem, benim, Tanrı tarafından papaza verilen otoriteye itaatsizlik yapan bir inançsız olduğumu söyleyeceklerdir. Onlardan beni dinleyip kendi içlerinin sesine kulak vermelerini ve içlerine doğan tanrısal iradenin buyruğuna uymalarını istesem, onları Tanrı'nın gökle yer arasına yerleştirdiği ruhbanlık kurumundan uzak tutmak isteyen kötü bir adam olduğumu söyleyeceklerdir.” Halit, Miriam'ın gözlerinin içine baktı ve gümüş tellerden çıkarmışçasına temiz, çınlayan

bir sesle, “Fakat Miriam, bu köyde, beni kendine bağlayan, ruhumu dibe çeken büyümlü bir güç var.” dedi, “Bu güç, aynı zamanda, öylesine manevi bir etkiye sahip ki, bana acımı unutturuyor. Bu köyde hem ölümle yüz yüze geldim, hem de ruhum Tanrı’nın soluğunu hissetti kendi içinde. Bu köyde hayattan yoksun otların arasında harikulade güzel bir çiçek açmış; onun güzelliğı benim gönlümü kendine çekiyor; onun kokusu öteki her şeyi örtüyor. Şimdi, bu çiçeğı burada bırakıp, benim manastırdan kovulmama yol açan düşünceleri yaymaya mı gideyim, yoksa bu çiçeğın yanında, yakınında kalayım da, düşüncelerime ve gerçeklere bir mezar kazıp onları o çiçeğın çevresindeki dikenlerin yanına mı gömeyim? Ne yapayım, sence, Miriam?” Bu sözleri işitince, hafif, hoş bir esinti önündeki bir zambak gibi titredi, Miriam. Yüreğindeki alevlerin ışığı gözlerine vururken, “Her ikimiz de merhametli ve gizem dolu tanrısal gücün elindeyiz.” diye kekeledi, “Bırakalım, o ne isterse o olsun.”

O an bu iki genç yürek, birlikte çarpmaya başladı ve iki ruh, önlerindeki hayatı aydınlatan tek bir meşaleye dönüştüler.

Çok eski çağlardan bu güne kadar, miras yoluyla varlıklı olan kiliseyle de işbirliği içinde olan kimi geleneksel aileler kendilerini geri kalan halkın yöneticileri olarak görmüşlerdir. Bu, toplumun bağrında, eğitimsizliğin ve cahilliğin köklü bir biçimde ortadan kaldırılması dışında hiç bir yolla tedavi edilemeyen eski ve derin bir yaradır.

Zenginliğini miras yoluyla elde eden asilzade, konağını, yoksul ve güçsüzlerin parasıyla inşa ettirir. Rahip, tapınağını, adanmış müminlerin mezarları ve kemikleri üstünde yükseltir. Prens, fellahların kol gücünü kullanır, papazlarsa onların ceplerini boşaltırlar. Yönetici, toprağın çocuklarına, asık suratla bakar; piskopos, onları güler yüzle teselli eder; kaplanın surat asmasıyla, kurdun tebessümü arasında

sürü yok olup gider. Prens, kendini yasalardan güç alan, Tanrı'nın gölgesi olarak görür; papaz, Tanrının temsilcisi olarak. Ve bu ikisinin arasında bedenler yokluğa, ruhlar hiçliğe savrulur gider.

Lübnan'da, bu, gün ışığı bakımından zengin, ama bilgi ve eğitim konusunda yoksul dağlık ülkede, soylularla papazlar, toprağı işleyen ve kendini yöneticinin kılıcından, kilisenin de lanetinden korumak için ürün yetiştiren köylüyü sömürmek için el ele vermişlerdir. Lübnan'da zengin adam sarayının önünde tekebbür içinde oturur ve yoksul çoğunluğa, "Sultan, sizin başınıza efendi olarak beni tayin etti." diye bağırır. Papazsa, sunağın önünde dikilir ve "Tanrı, ruhlarınıza çobanlık yapmak için beni gönderdi." diye buyurur. Ama Lübnanlı, her ikisine de sesini çıkarmaz, çünkü ölümler konuşmaz.

Şeyh Abbas'ın kalbi dostluğu vardı rahiplerle, çünkü halkı dünyanın gidişi hakkında bilgilendirmek ya da kafalara bu gidişin güzergahını kazımak ve onların arasında güçlü itaat ruhunu diri tutmak konusunda ittifak içinde olmak zorundaydılar.

O akşam, Halit ile Miriam, Aşk sultanının tahtına yaklaşırken, Rachel de onları sevgi dolu bakışlarla izliyordu. Aynı akşam, Peder Elias, Şeyh Abbas’a, baş rahibin, isyankar bir genç rahip adayını manastırdan kovduğu, bu gencin, Saman Ramy’nin dul karısı Rachel’in evinde barındığı haberini yetiştirdi. Papaz verdiği bu küçük haberden hoşnut değildi, fakat, “Manastırdan kovdukları şeytan, bu köyde kalmakla bir meleğe dönüşmez;” diye açıkladı, “çünkü incir ağacının gövdesinden kesilip ateşe atılan dalın, ocakta yanarken yemiş vermesi beklenemez. Köyün bu hayvanın pisliğinden temizlenmesini istiyorsak, rahiplerin manastırdan kovmaları gibi biz de vakit kaybetmeden onu köyden sürgün etmeliyiz.” Şeyh Abbas, “Genç adamın köy halkı üzerinde kötü bir etkisi olacağından emin misin?” diye sordu, “Onu köyde tutmamız ve bağda bahçede ırgat olarak çalıştırmamız bizim için daha yararlı olmaz mı? Çünkü güçlü kuvvetli adamlara ihtiyacımız var.”

Papazın suratı hoşnutsuzlukla hemen asıldı. Parmaklarını sakalının içinde gezdirerek, kurnaz bakışlarla, “Onu çalışması için alıkoyarsak, manastırdan kovulmamış, tersine ödüllendirilmiş gibi olur.” dedi, “Manastırda çalışan ve dün geceyi bizim evde geçiren bir öğrenci, bu genç adamın rahipler arasında abuk sabuk fikirler yaymaya çalışarak baş rahibin koyduğu kuralları çiğnediğini, ve rahiplere, ‘Tarlaları, bağları, bahçeleri ve manastırın altınlarını, gümüşlerini yoksul halka vermeniz; doğru bilgidен yoksun halkı bu yönde bilgilendirmeniz ve bunları yaparak Gökteki Babanızı hoşnut etmeniz gerekir.’ diyerek onlara vaaz vermeye kalktığını söyledi.”

Şeyh Abbas bunları işitince, ayakları üstüne sıçrayıp dikildi ve avına saldırmaya hazırlanan bir kaplan gibi kapıya doğru yürüdü. Oradan hizmetçilere seslenerek, adamlarına haber vermelerini emretti. Hemen üç adam içeri girdi. Şeyh onlara, “Samaan Ramy’nin dul karısı Rachel’in evinde rahip elbiseleri içinde genç bir adam var. Onu yaka paça bağlayıp buraya getirin. Kadın onu getirmenize karşı çıkarsa, onu da saçının örüğünden tutup

karda sürükleyerek, o adamla birlikte buraya getirin; çünkü kotüye yardım edenin kendisi de kötüdür.” Adamlar, Şeyhin önünde eğilerek itaatkârlıklarını abartılı bir biçimde gösterdikten sonra Rachel’in evine giderken, papazla Şeyh, Halil ile Rachel’e verilecek uygun cezayı müzakere etmeye giriştiler.

Gün bitmişti; gece, karla kaplı kırık dökük kulübeleri gölgesiyle örtmek üzereydi. Sonra yıldızlar görünmeye başladı, ölüm tasasının verdiği karanlık duyguları dağıtan öte dünya ve ebedi hayata ilişkin umutlar gibi... Kapılar, pencereler kapatılmış, lambalar yakılmıştı. Fellahlar ocaklarının başında oturmuş ısınıyorlardı. Kapı çalındığı ve üç adam, izin, destur demeden içeri daldıkları zaman, Rachel, Miriam ve Halil basit, ahşap bir masanın çevresinde oturmuş, akşam yemeklerini yiyorlardı. Rachel'le Miriam korkmuşlardı, fakat Halil, bu adamların gelişini bekliyormuşçasına, onları sükunet içinde izledi. Şeyh'in adamlarından biri Halil'e yaklaşıp, elini onun omzuna koyarak, "Manastırdan kovulan sen misin?" diye

sordu. Halil, “Evet, o, benim. İstedığınız nedir?” dedi. Aynı adam, “Seni yakalayıp Şeyh Abbas’ın evine götürmemiz emredildi bize.” dedi, “Eğer karşı koyarsan, seni mezbahaya götürülen bir koyun gibi, kahrın üzerinde sürükleyerek götüreceğiz.”

Rachel, yüzü alçı gibi beyazlaşarak, “Suçu neymiş bu gencin?” diye sordu, neredeyse bağırarak, “Niçin böyle yaka paça götürmek istiyorsunuz onu?” Sonra iki kadın, ağlamaklı bir sesle itirazlarını koydular, “O tek başına, siz üç kişisiz, ona yaptığınız bu davranış korkakça, kallesçe.” Adamlar öfkelenip, “Bu köyde Şeyh’in buyruğuna karşı çıkabilecek kadın var mı?” dediler. İçlerinden biri bir ip çıkardı ve onunla Halil’in ellerini bağlamaya başladı. Halil gururla başını kaldırdı; dudaklarında acı bir gülümseme, “Size acıyorum, beyler,” diye söze girdi, “size acıyorum, çünkü sizler, her biriniz, sizin güçlü ellerinizle zayıflara zulüm yapan zalim bir adamın elinde, kör ve güçlü birer aletten başka bir şey değilsiniz. Cehaletin tutsağısınız siz. Ben de dün sizin gibi biriydim. Yarın siz de benim gibi kafaca özgür

olacaksınız. Fakat bugün, sizinle benim aramda bir uçurum var; bu uçurum benim sesimi boğuyor, benim gerçeğimi sizin gözünüzden saklıyor; bu yüzden bugün göremiyor, işitemiyorsunuz. İşte buradayım, ellerimi bağlayın ve istediğiniz yere götürün beni.” Adamlar Halil’in sözlerinden etkilenmişlerdi; Halil’in sözleri her üçünde de yeni bir ruh uyandırmışa benziyordu, fakat kulaklarında hâlâ çınlayıp duran Şeyh’in tehditkâr sesi, verilen görevi tamamlamaları yönünde onları adeta uyarıyordu. Bunun için olacak, Halil’in ellerini bağladılar ve ağır, hoşnutsuz bir hava içinde göturdüler onu. Rachel ile Miriam da, Şeyh’in evine kadar, Calvary Dağı’na kadar İsa’nın peşinden giden Jerusalemli kadınlar gibi, kendiliklerinden onlarla beraber yürüdüler.

Haber, önemi fark edilmeden, yörenin küçük köylerinde, fellahlar arasında hızla yayıldı. Önemi hissedilmedi, çünkü, toplumdan uzak yaşamaları, fellahların zihinlerini, sınırlı çevrelerinde olan bitenle meşgul olmaktan, olan bitenin üzerinde düşünmekten ve aralarında tartışmaktan uzak tutuyor ve bunu yapmak onlara kaygı ve sıkıntı veriyordu. Kışın, arazi karın altında uyuklarken; insan hayatı kendine ocak başı, sıcak barınak ararken, köylüler de işte ancak o mevsimde, daha çok da kendilerine avuntu ve meşguliyet aradıkları için, olup bitenlerle daha çok ilgilenir gibi oluyorlardı.

Halil'in yakalanması üzerinden çok geçmemiştir ki, haber, bulaşıcı bir hastalık gibi, köylülerin arasında yayıldı. Kulübe-lerini terk edip, bir ordu gibi her yönden çıkarak Şeyh Abbas'ın evinin yolunu tut- tular. Halil, adımını içeri attığı andan iti- baren Şeyh'in evi, manastırdan kovulan *münkirin* yüzünü görmek için can atan adamlarla, kadınlarla ve çocuklarla dolup taşmaya başladı. Gelenler, ayrıca, Halil'e yardım ederek, bu cehennemlik sapkını- ğın, köyün tertemiz göğü altında yayılma- sına yardım eden Rachel ile Miriam'ı da görmek istiyorlardı.

Yargıç makamında Şeyh Abbas, onun hemen yanında da Peder Eliyas oturu- ken, seyirciler, onların önünde özgüven içinde ayakta dikilip duran genç suçluyu inceliyorlardı. Rachel ile Miriam, Halil'in arkasında ayakta duruyorlar ve korkudan titriyorlardı. Fakat korku, Gerçeği gören ve onun peşine düşen bir kadının kalbine ne yapabilir ki? Aşkla aydınlanmış bir genç kızın ruhunda, kalabalıkların kınaması ne kadar etkili olabilir? Şeyh Abbas genç ada- ma baktı ve gök gürültüsünü andıran bir sesle, "İsmin ne senin, be adam?" diye

sorgulamayı başlattı. “İsmim Halil.” diye karşılık verdi, genç adam. Şeyh, “Annen, baban kimlerdir, kabilen, akrabaların? Nerede doğdun?” diye devam etti. Halil, bakışlarını, onu nefretle süzen fellahlara döndürerek, “Baskı ve zulüm altında inleyen yoksul insanların kabilesindenim; benim akrabalarım onlar. Doğduğum yere gelince, onların yaşadığı bu geniş ülke de benim doğduğum yer.” diye cevap verdi.

Şeyh Abbas, alaycı bir edayla, “Akra-ban olduğunu iddia ettiğin insanlar, senin suçlu olduğunu ve yargılanman gerektiğini söylüyorlar.” dedi, “Ve doğum yerin olduğunu söylediğin ülke de, senin artık onun üzerinde yaşayan insanlardan biri olarak kalmanı istemiyor.” Halil, “Bilgisiz, eğitimsiz bırakılmış halklar, kendi bağrından çıkan iyi insanları yakalar ve despotlara teslim ederler, bunu biliyorum. dedi, “Ve bir tiran tarafından yönetilen ülke, halkı köleliğin boyunduruğundan kurtarmaya çalışan kişilere zulmeder, bunu da biliyorum. Fakat sorarım size, iyi bir oğul, annesi hastaysa, onu bırakıp gidebilir mi? Merhametten nasibi olan biri,

kardeři yoksul ya da dűşkűn olduđu için, onu tanımazlıktan gelebilir mi? Bugűn beni yakalayıp buraya getiren yoksul insanlar, dűn hayatlarını sizin elinize teslim edenlerle aynı insanlar. Ve bugűn benim varlıđımı kabul etmeyen bu geniř toprak, yarın, uykudan uyanınca, asıl muhteris zorbaları, despotları yařatmayacak.”

řeyh, genç adamın maneviyatını sarsıp, onun, dinleyicileri etkilemesinin  nűne geçmek ister gibi, yűksek sesle kahkaha attı. Sonra Halil’e d nűp, adeta sözlerinin altını çize ize, “Seni sűrű çobanı, seni,” dedi, “Sana karřı, seni manastırdan kovan rahiplerden daha merhametli davranacađımızı mı dűřűnűyorsun? Tehlikeli bir nifakıya acıyacađımızı mı sanıyorsun?” Halil, “Benim bir sűrű çobanı olduđum dođrudur; dedi, fakat bir kasap olmadıđım için çok mutluyum. Sűrűmű yeřil otlaklarda otlatırım ben; kuru, çorak yerlerde dolařtırmanı iř olsun diye. Hayvanlarımı sulak yerlere g tűrűr, dupduru pınarlarda suvarırım, bataklıklarda deđil. Akřamları da gűvenli bir biçimde barınaklarına getiririm;

asla dağda, bayırda kurtlara yem olarak bırakmam onları. Ben böyle davrandım hayvanlara hep. Eğer siz de, benim yolumdan gidip, insanlara hiç değilse, benim koyunlara, sığırlara davrandığımı gibi davransaydınız, bu fukara insanlar, o yıkık dökük kulübelerde yaşamazlar ve siz, Neron gibi bu lüks kaşanede yaşarken, onlar yoksulluğun pençeleri altında kıvrılmazlardı.”

Şeyh’in alnında ter damlaları parıltıya ve yüzündeki sırıtış öfkeye dönmeğe başladı, ama yine de Halil’in sözlerine aldırımıyormuşçasına sakın görünmeye çalışıyordu. İşaret parmağını Halil’e doğru sallayarak, onu uyarmak isteyen bir tonla, “Bir imansızsın sen; ve biz senin gülünç fikirlerini dinleyecek değiliz. Seni bir suçlu olarak yargılamak üzere buraya çağırdık. Ve sen de, bu köyde, efendimiz Emir Ameen Shebab’ı temsile selahiyetli bir şeyhin huzurunda olduğunu pekâlâ biliyorsun. Öğretilerine karşı olduğun Kutsal Kilisenin bir temsilcisi olan Peder Elias’ın karşısında duruyorsun. Şimdi, ya kendini savun, ya da bu insanların önünde diz çöküp bağışlanma dile; biz de yaptıklarını

affedip, manastırda olduğu gibi, bir sürüye çoban yapalım seni.” Halil, sakın bir tavırla Şeyhe döndü ve “Bir suçlu, bir başka suçlu tarafından yargılanamaz, tıpkı bir ateistin, kendisini günahkârların önünde savunamayacağı gibi.” dedi. Bunları söyledikten sonra dinleyicilere baktı ve onlara, “Kardeşlerim, diye hitap etti, sizin, topraklarınızın efendisi olarak bildiğiniz ve bu kadar uzun zamandan beri, neniz var, neniz yok, eline teslim ettiğiniz kişi, beni, sizin babalarınızın, dedelerinizin mezarların üzerinde inşa ettirdiği bu konakta ve sizin önünüzde yargılamak için getirtti. Ve sizin inancınızla ayakta duran kilisenizde pastor olan bu adam beni yargılamaya ve beni tahkir etmeniz, çektiğim acıyı artırmanız için sizi kışkırtmaya geldi. Siz de her yönden koşarak geldiniz buraya, çektiğim acıyı ve diz çöküp bağışlanma için yalvardığımı görmek için. Kanatları yolunan ve kovulan bu oğlunuzu, bu kardeşinizi görmek için kulübelerinizi bırakıp geldiniz. Yırtıcı bir hayvanın pençeleri arasındayken titreyen kurbanı görmek için geldiniz.

Yargı önüne çıkarılan bir kafiri görmek için geldiniz. Manastırdan kovulan o imansız benim. Fırtına beni sizin köyünüze sürükledi. Şimdi benim direnişimi görün ve merhamet etmeyin bana, fakat adil olun; çünkü merhamet gerçekten suçlu olan bir mahkûm için gereklidir; bir masuma gelince, onun ihtiyaç duyduğu tek şey adalettir.

“Ben, benim jürim olarak sizi seçiyorum, çünkü halkın iradesi, Tanrı’nın da iradesidir. Yüreğinizi açık tutun, dikkatle ve yüreğinizle dinleyin beni; sonra da vicdanınız ne diyorsa, öyle hüküm verin hakkımda. Size, benim bir dinsiz olduğum söylendi, fakat hangi suçu ya da günahı işlediğim söylenmedi. Buraya bir hırsız gibi getirildiğimi gördünüz, fakat benim nasıl ve kimin hakkına tecavüz ettiğimi yahut edip etmediğimi henüz bilmiyorsunuz; çünkü bu mahkemede, cezalar yıldırım hızıyla verilir, ama yargı konusu suçun ne olduğu, ve sanığın hangi suç isnadıyla yargılandığı konusunda bilgi vermeye lüzum görülmez. Benim suçum, değerli dostlarım, benim suçum, sizin çektiğiniz mağduriyetleri, mahrumiyetleri görmemden,

boyunlarınıza geçirilmiş olan zincirlerin ağırlığını hissetmemden ibaret. Benim günahım, sizin kadınlarınızın çektiği çileler konusunda duyduğum yürek yanğını; benim suçum, o yoksul kadınların, göğüslerinden, ölümün salyasıyla beraber emzirmek zorunda kaldıkları çocuklarınıza yürekten sevgi beslemem. Çünkü ben de sizin içinizden biriyim; benim atalarım da bu vadilerde yaşadılar ve boyunlarında, bugün sizin başlarınızı aşağı doğru çeken boyunduruğun aynısını taşıyarak öldüler. Ben, sizin ıstırap içindeki yüreklerinizin sesini, yüreklerinizin çağrısını işiten bir Tanrıya inanıyorum. Ben, bizim hepimizin Tanrının önünde, kardeş olduğumuzu bize öğreten kitaba inanıyorum. Ben, hepimizin eşit olduğunu öğreten ve bize, her birimize, engellenmeden, bir yerden ötekine sürgün edilmeden, Tanrı'nın yeryüzündeki ayak izlerinin peşine düşebimenin yolunu gösteren öğretiyeye inanıyorum.

“Manastırın hizmetinde sığırları otlatırken ve sizin katlanmak zorunda bırakıldığınız çetin koşullar üzerinde düşünürken,

uzaktan, sizin yoksul evlerinizden birinden yükselen umutsuz bir ılık duydum; ezilen ruhlardan birinin attığı bir ılık; bedenlerinizde, bu toprakların efendisi diye bildiğiniz kişiye tutsak olarak hapsedilen kırık yüreklerden yükselen bir ılık... Çevreme bakınırken, kendimi manastırda, sizleri de tarlalarda gözümde canlandırdım ve sizi, bir kurdun peşinden onun inine doğru yürüyen bir kuzu sürüsü olarak gördüm. Ve kuzulara yardım etmek için yolun ortasında durup da bağırınca, kurt, benim etime hemen keskin dişlerini geçirmeye kalktı.

“Bir süre hapis hayatına katlanmak zorunda bırakıldım. Gerçek uğruna, yalnızca bedeni inciten, ama ruhu yücelten açlık ve susuzluk çektim. Bazen tahammülün ötesinde acılara maruz kaldım, çünkü, sizin i ekişlerinizi, manastırın içinde çınlayan ve her köşesinde yankılanan bir ılığa dönüştürmek istiyordum. Asla korku duymadım; asla yılmadı, yorulmadı yüreğim. Çünkü sizin, içimde dolaşan, kulağımda çınlayan ıstıraplı ılığınız her gün yepyeni bir güçle dolduruyordu beni. Ayrıca güçlüdür, diridir, sağlıklıdır benim yüreğim.

Şimdi bana şunu sorabilirsiniz, ‘Biz ne zaman yardıma çağırdık birini, ne zaman feryat ettik? Ve kim cesaret edebilir içimizde, böyle bir şey için ağzını açmaya?’ Fakat ben derim ki, ruhlarınız her gün feryat ediyor, her gece yardım için yalvarıyor, ama kulaklarınız işitmiyor kendi ruhlarınızın sesini. Çünkü, yatağının yanında olanları pekâlâ işittiği halde, ölmek üzere olan kişi işitmez kendi kalbinin teklemeli çarpıntısını. Boynu koparılan kuş, kendi elinde olmadan ve ne yaptığını bilmeden acılar içinde çırpınır, ölüm dansını yapar, ama bu dansı seyredenler bilirler, o dansı o kuşa neyin yaptırdığını. Günün hangi saatinde iç çekersiniz, öyle derinden, acı ve keder içinde? Sabahleyin mi? İçinizde var olma aşkının sizi çılgılık çılgılığa çağırdığı, uykunun örtüsünü gözlerinizden sıyrıp alındığı ve sizi tarlalarda köleler gibi çalışmaya çekip götürdüğü o sabah saatlerinde mi? Yoksa öğlen vaktinde mi? Kendinizi güneşin yakıcı ışınlarından korumak için bir ağacın altına uzanıp biraz dinlenmek istediğiniz öğlen saatlerinde mi? Yoksa akşam mı, yoksa eve aç döndüğünüz ve

bulanık bir suyun içinde birkaç parça patatesi kaşıklamak yerine doğru dürüst bir yemekle karnınızı doyurmak istediğiniz akşam saatlerinde mi, ha? Belki de, yorgunluk sizi bir çuval gibi ot yatağına devirmek istediği ve ağır mı ağır bir uyku gözlerinizi hemen kapanmaya zorladığı halde, sizi işe çağırmasından korktuğunuz şeyhin sesi kulaklarınızda çınladığı için, bir türlü uzanıp kendinizi uykunun eline bırakamadığınız akşam saatlerinde?

“Yılın, acı çekmediğiniz, yas tutmadığınız bir mevsimi var mı? Bahar mı? Tabiat en güzel elbiselerini giyindiği, sizin de, eski püskü giysileriniz içinde onu karşılamaya çıktığınız bahar mevsimi mi, bu? Yoksa Yaz mı, ne dersiniz, yas tutmadığınız, çile çekmediğiniz mevsim yaz mı? Arpayı, buğdayı hasat ettiğiniz, mısırı sapından ayırdığınız, böylece efendinizin ambarlarını ürünle doldurduğunuz, fakat sizin kendiniz için kazandıklarınızın hesabına sıra gelince, ot ve samandan başka bir şey bulamadığınız yaz mı?Yoksa, meyveleri toplayıp, üzüm rekoltesini prese taşıdığınız ve emeğinizin

ödölü olarak, bir testi sirke ve bir teneke dolusu meşe palamudu aldığınız güz mevsimi mi? Yoksa, her yanından karla kaplı, kara gömölü kulübenizde mahsur kalıp da ocağın başında oturup kaldığınız ve gök, öfkeyle gürleyip, sizi daldığınız düşlerden uyandırdığı kış mevsimi mi?

“Budur, yoksul olanın hayatı; budur kulaklarımdan kesilmeyen çığlık. Budur, zalimlere ve onların davranış tarzlarına karşı ruhumu başkaldırmaya çağıran.

“Rahiplerden, size merhamet etmelerini istediğim zaman, benim bir tanrısız olduğumu düşündüler ve benim payıma düşen manastırdan kovulmak oldu. Bugün, bu ıstırap veren hayatı sizinle paylaşmak ve gözyaşlarımı sizin gözyaşlarınıza katmak için geldim buraya. İşte burada ve sizin en büyük, en kötü düşmanınızın elindeyim. Anlıyorsunuz, değil mi, sizin üzerinde köleler gibi çalıştığınız bu toprağın, kılıç zorbaların ellerindeyken ve yasalar kılıcın sivri ucuyla yazılırken babalarınızın elinden alındığını? Ve şimdi, çıkarıyorsunuz, değil mi, dinin esasları papazların dudığına yazıldığı dönemlerde ta, rahiplerin

atalarınızı kandırdığını ve onların tarlalarının, bahçelerinin, üzüm bağlarının ellerinden alındığını? ‘Alnınızın terini katık yapın ekmeğinize’ diyor Tanrı. Fakat Şeyh Abbas sizin hayatınızı, hayatınızın yıllarını katık yapıyor kendi ekmeğine; sizin göz yaşlarınızı katıyor şarabına da. Yoksa, daha anasının karnında bu adamı seçip, sizden üstün mü yarattı Tanrı, ne dersiniz? Yoksa ağır bir suçlulukla doğdunuz da, sizi bu yüzden mi onun mülkiyetine verdi, Tanrı? İsa, ‘Karşılığında bir şey vermeden aldınız, bir şey almadan vereceksiniz..... Altınınız olmasın, gümüşünüz olmasın, bakırınız olmasın.’ diyor. O halde, hangi öğreti izin veriyor rahiplere, dualarını altın, gümüş karşılığında satmaları konusunda? Gece- nin sessizliğinde, ‘Bize günlük rızkımızı ver, cömert Tanrım!’ diye dua ediyorsunuz. Tanrı da günlük ekmeğini çıkaracağınız bu toprakları vermiş size. Peki, aynı Tanrı, bu toprağı ve ondan çıkardığınız ekmeğı çekip elinizden almaları için ne zaman ve hangi selahiyeti vermiş rahiplere, bunu bileniniz var mı?

,

“Yudas’ı lanetle anıyorsunuz, çünkü birkaç gümüş kuruş için üstadını sattı; fakat siz onu her gün satanları takdis ediyorsunuz. Yudas, derin bir pişmanlık duydu ve işlediği günah için astı kendini. Fakat, göğüslerine parıldayan altın ya da gümüş haçları asıp, pahalı kumaştan cübbeleri içinde gururla dolaşıyorlar bu rahipler. Çocuklarınıza İsa’yı sevmeyi öğretiyorsunuz, ama onlara aynı zamanda, O’nun öğretisine ve O’nun Yasa’sına karşı duranlara itaat etmelerini de ermediyorsunuz.

“İsa’nın havarileri ölümüne taşlandılar ve Kutsal ruhu sizin içinizde diriltmek ve öyle tutmak için buna katlandılar. Papazlar ve rahiplerse, asalak hayatlarını sizin cömertliğinizi emerek sürdürebilmek için içinizdeki bu ruhu öldürmeyi kendilerine meslek edindiler. Zulüm ve sefaletle dolu böyle bir dünyada yaşamaya sizi ikna eden ne? Atalarınızın kemikleri üzerine dikilmiş bu korkunç idolün, ruhbanlık kurumunun önünde sizi diz çökmeye zorlayan ne? Gelecek kuşaklar için nasıl bir hazine saklıyorsunuz? Ve nerede o hazine?

Ruhlarınız papazların pençesinde, bedenlerinizse yöneticilerinizin dişleri arasında. Hayatta neyi işaret edebilir ve ‘işte bu benim!’ diyebilirsiniz? Sevgili dostlarım, o kadar korktuğunuz, çekindiğiniz bu papazın kim olduğunu biliyor musunuz? Paranızı fidye olarak almak için sizi İncil’le korkutan bir hain, o! Boynunda taşıdığı haçı, damarlarınızı kesmek için bir kılıç olarak kullanan bir riyakar, o! Kuzu postuna bürünmüş bir kurt..... Sunaklardan çok sofralardan hoşlanan bir pisboğaz.... Altına aç bir yaratık. Dinar’ın adını duyduğu zaman, onu cehennemin kapısına kadar izlemekten çekinmeyen; dulları ve öksüzleri yolan bir sahtekar. Kartal gagalı, kaplan pençeli, sırtlan çeneli ve engerek dilli bir hilkat garibesi. Elinden kitabını, sırtından cübbesini alın, sakalını yolun, istediğinizi yapın, ama sonra eline bir Dinar tutuşturun, gülümseyerek hemen bağışlayacaktır sizi.

“Yüzüne şamar atın, tükürün, boynunu sıkın, ama sonra sofranıza davet edin onu; sizi hemen affedecek ve kemerini gevşetip büyük bir hoşnutluk ve iştahla karnını sizin sofranızdan tika basa dolduracaktır.

“Sövüp sayın ona, alay edin onunla; sonra ona bir testi şarap ve bir sepet meyve gönderin. Günahlarınızı affedecektir. Bir kadın görecektir olsa başını çevirir ve ‘Benden uzağa git, ey Babil dölü!’ der. Sonra kendi kendine, ‘Evlilik, göz zinasından iyi.’ diye fısıldar. Birbirini seven genç adamlarla, genç bayanlar görür ve başını göğse doğru kaldırıp duyulabilecek bir sesle, ‘Boşun boşu, der, boşun boşu!’. Sonra kendiyle baş başa kalınca da, ‘Beni hayatın zevklerinden, hazlarından uzakta tutan yasalar da, gelenekler de ilga edilebilseydi keşke!’ diye yazıklarır.

“Cemaate, ‘Yargılamayın ki, yargılanmayasınız.’ diye vaaz verir, fakat onun davranışlarından hoşlanmayan herkesi yargılar ve daha bu hayattan ayrılmadan onları cehennemim dibine göndermekte bir an bile tereddüt etmez.

“Size sevgili çocuklarım diye hitap eder, ama yüreği ebeveyn sevgisinden yoksundur; ne herhangi bir çocuğa yüreğinden doğarak gülümseyebilir, ne de bir çocuğu kucağına almak gelir içinden.

“Başını sallayarak size, ‘Dünyevi şeylerden uzak durmalıyız, çünkü neye düşkünlük göstersek, bir bulut gibi geçip gidiyor.’ der. Fakat gözlerinin ta içine bakarsanız, onun, dünün geçip gidişini lanetlerken, bugünün ilerleyişindeki hıza esef ederken ve yarını kaygıyla beklerken, aslında hayata sımsıkı yapışma çabası ve emeli içinde olduğunu görürsünüz.

“Kendinin verecek pek çok şeyi varken, sizi cömert olmaya çağırır; talebini yerine getirirseniz, sizi herkesin duyacağı bir biçimde takdis eder; eğer reddederseniz, size içinden lanet okur.

“Tapınakta, sizden yoksullara yardım etmenizi ister; ama kendi evinin çevresinde bir öğünlük ekmeğe muhtaç yoksulu göremez, işitemez yahut görmezden, işitmezden gelir.

“Dualarını satar ve dualarını satın almak istemeyen olursa, onu dinsiz imansız ilan eder, kovup çıkarır cennetten.

“Gerçekte, sizin saygı değil korku duyduğunuz bir yaratıktır, kanınızı emen keşiş tipidir, bu. Sağ eliyle istavroz çıkaran, sol eliyle de sizin boğazınızı sıkan papaz tipi...

“Bu, sizin hizmetinize tayin edilmiş köy papazıdır, fakat sizin efendiniz olarak dikilir başınıza.

“Doğdunuz günden, öldüğünüz güne kadar, ruhlarınızı kuşatan, örten ve karartan gölgedir, bu.

“Nasıralı İsa’nın, hepimizi seven, bize kardeşlerim diyen ve bunu yaptığı için çarmıha çekilen Tanrı elçisinin düşmanlarına başkaldırdığını için dün gece beni yargılatmak niyetiyle köye gelen de bu adam.”

Halil, dile getirdiği gerçeklerden yana köylülerin yüreğinde bir anlayış uyandığını hissettiği için olacak, sözlerini tamamlarken sesini daha da yükseltti ve “Kardeşlerim, dedi, Şeyh Abbas’ın, Sultan’ın temsilcisi olduğunu ve Eyalet Valisi Emir Shehab tarafından köy beyi olarak tayin edildiğini hepiniz biliyorsunuz, fakat ben şunu soruyorum size, içinizde hiç, Sultanı bu ülkenin tanrısı olarak tayin eden gücü gören var mı? İlahi Güç görünmez, sevgili kardeşlerim, o gücün sesi de işitilmez; fakat onun varlığını ancak yüreğinizin

derinliklerinde hissedebilirsiniz. Tapındığınız ve ‘Göklerdeki Babamız’ diyerek sabah akşam yakardığınız güç işte bu yüreğinizin derinliklerinde hissettiğiniz güçtür. Evet, kralları ve prensleri seçebilecek tek güç sizin göklerdeki Babanızdır, çünkü o gerçekten de, herkesten güçlüdür ve herkesin, her şeyin üstündedir. Fakat, sizi seven ve peygamberleriyle size doğru yolu götseren Rabbinizin size zulmetmek istediğini düşünebilir misiniz hiç? Gökyüzünden yağmur indiren ve onunla toprağın bağrında saklı olan tohumdan buğday çıkaran Tanrı’nın, bir tek kulun bolluk içinde yaşaması uğruna sizin hepinize açlık çektirmek istediğine, bunu arzu edebileceğine inanabilir misiniz hiç? Size eşinizi sevmeyi, çocuklarınıza şefkat göstermeyi, komşularınıza dürüst ve dostça davranmayı esinleyen Kutsal ve Ebedi Ruh’un, sizin başınızda, ömür boyu size köleleri gibi davranan bir tiran bulunmasını arzu ettiğine inanabilir misiniz? Hayatı böylesine güzel, böylesine doyulmaz kılan Ezeli, Ebedi İradenin, sizin başınıza, size mutluluğu haram eden ve dünyayı sizin için ölümün gardiyanlık

♦

yaptığı bir zindan haline sokan bir adam göndermiş olabileceğine inanabilir misiniz? Tabiatın size sağladığı fiziksel gücün, sizin kendi bedeninizin dışında zengin birine, bir tirana aitmiş gibi kullanılmasını doğru bulacağına inanabilir misiniz?

“Bütün bunlara inanıyor olamazsınız elbette; çünkü bunlara inanmanız demek, hepimizi eşit yaratan Tanrıyı ve yeryüzünde yaşayan bütün insanların üzerinde parlayan Gerçeğin ışığını inkar etmeniz anlamını taşır. Tanrı sizi yeryüzünde akıl sahibi ve özgür özneler olarak yaratmışken, sizi, kendinize karşı bir mücadeleye iten ve sizi köleleştirenlere yardım etmeye yönelten saik ne?

“Gözlerinizi her şeye gücü yeten Tanrıya doğru kaldırıp, onu Baba diye çağırıp, sonra ona arkanızı dönerek başlarınızı bu adamın önünde eğip, onu Efendiniz olarak çağırmanız doğru olabilir mi, adil olabilir mi?

“Tanrının oğulları ve kızlarıyken, insanın köleleri olmanız hoşnut ediyor mu sizi? İsa, kardeşleri olarak çağırmamış mıydı sizi? Ama işte yine de, ırgatları, hizmetçileri

olarak kullanıyor, Şeyh Abbas sizi. Gerçek'le ve Kutsal Ruh'la ilişkinizde, özgürleştirmemiş miydi sizi İsa? Ama işte yine de, utanç içinde yozlaşmaya mahkûm tutsaklar olarak kullanmıyor mu, Şeyh Abbas sizi? Sizi onurca göklere çıkarmamış mıydı İsa? O zaman niye yeraltına, cehennem dibine inmek istiyorsunuz, peki? Sizin ruhlarınızı aydınlatmamış mıydı o? O zaman niçin karanlıkta gizliyorsunuz ruhlarınızı, peki? Tanrı, bilgi ve güzellik içre parıldayıp durması, günlerin ve gecelerin sırlarını açığa vurması için kalplerinize parıldayan bir meşale yerleştirdi. Günahtır, o meşaleyi söndürüp küllerin içine gömmek, kardeşlerim. Tanrı, Sevginin ve Özgürlüğün engin göklerinde uçabilmeleri için ruhlarınızı kanatlı olarak yarattı. Ne acı, kendi ellerinizle kendi kanatlarınızı koparmanız! ve ne acı, bu yüzden, solucanlar gibi sürünmek zorunda kalması ruhlarınızın!”

Şeyh Abbas, köylülerin dikkat kesilmiş olmalarını kaygı ve hoşnutsuzlukla izledi ve bu konuşmayı kesmek istedi, fakat Halil, yeni bir esinle, “Tanrı, Mutluluğun

tohumunu kalplerinize ekmıştır. Onu kazıyıp oradan çıkarmanız ve kurt kuş kapıp götürsün diye kendi elinizle rüzgâra saçmanız, elbette, suçların en büyüklerinden biridir. Tanrı, onurlu, erdemli ve özgür insanlar yetiştirmeniz için, onlara gerçeği öğretmeniz ve içlerini var oluşla bahşedilen en değerli şeylerle doldurasınız diye çocukları verdi size. Onlara Yaşama Sevincini ve Yaşama zenginliğini miras bırakmanızı istiyor, Tanrı. Peki, ama şimdi onlar niye yabancı gibiler, doğdukları ülkede? Niye üşüyormuş gibi içlerine çekilmiş görünüyorlar güneşin altında, öyle? Çocuğunu köle olarak yetiştiren baba, çocuğu, ekmek istediği zaman ona taş veren babadır. Gökyüzünde yavrularına uçmayı öğreten kuşları görmüyor musunuz, kardeşlerim? O zaman, sizin, çocuklara öğrettiğiniz şeyler, niye, onların boyunlarında boyunduruk, bileklerinde zincir oluyor, peki? Vadideki çiçeklerin, tohumlarını güneşin ısıttığı toprağa bıraktıklarını görmediniz mi? O zaman, niçin buz gibi karanlıklara ekiyorsunuz sizler, çocuklarınızı?”

Bir an sessizlik oldu; Halil'in yüzü, içini dolduran acıları yansıtır gibi kırıştı. Sonra alçak, sıkıntılı bir sesle devam etti, "Bu gece dile getirdiğim sözler, manastırdan kovulmama mal olan sözlerin aynısı. Eğer tarlalarınızın sahibi ve kilisenizin papazı av olarak gözlerine kestirmişler de, bu gece katledeceklerse beni, huzur ve mutluluk içinde ölürüm; çünkü ben üzerime düşen görevi yerine getirdim ve ancak şeytanların suç olarak görecekları açıklıkta Gerçeği size ulaştırdım. Ve tamamladım, her şeye gücü yeten Tanrı'nın buyruğunu."

Halil'in sadece söylediklerinde değil, fakat sesinde de, köylüleri onu can kulağıyla dinlemeye sevk eden büyüleyici bir şey vardı. Dudaklarından dökülen sözcüklerdeki sıcak ve coşkulu tonlamayla kadınlar adeta büyülenmişlerdi. Ona bir barış elçisi gibi bakıyor, gözlerinden boşalan gözyaşlarının önüne geçemiyorlardı.

Şeyh Abbas'la Peder Elias öfkeden titriyorlardı. Halil, sözlerini bitirince, Rachel ile Miriam'ın durduğu yere doğru birkaç adım yürüdü. Salonda sessizlik hâkimdi.

Sanki, Halil'in ruhu, salonu dolaşmış; salondaki herkesin teker teker ruhlarına dokunmuş ve onların çoğunu, kin ve nefret içinde titreyen Şeyh Abbas ve Peder Elias korkusundan kurtarıvermişti.

Şeyh aniden ayağa kalktı; yüzü öfkeden sapsarı kesilmişti. Dönüp yanında dikilen adamlara bakarak, "Ne oldu size böyle, köpek herifler?" diye gürledi, "Ne oldu, zehir mi yutturdular size, nedir bu haliniz? Kanınız mı dondu da çakıldınız olduğunuz yere böyle? Niye bu azılı suçlunun üzerine çullanıp parça parça etmiyorsunuz onu? Ne yaptı, nasıl korkunç bir büyü uyguladı size?" Adamları bu sözlerle azarladıktan sonra, kılıcını çekip prangalı gence doğru yürüdü. Fakat güçlü bir köylü hemen onun önüne çıkıp, kılıcı tutan elini kavrayıp, "Kılıcını yerine koy, Bey!" dedi, "Çünkü kim öldürmek için kılıcını kaldırırsa havaya, kendisi de kılıçla öldürülür!"

Şeyh görünür derecede açık bir titremeye tutuldu ve kılıcı elinden düştü. Elini tutan adama, "Yoksul bir hizmetçi, efendisine, velinimetine karşı geliyor, öyle mi?"

dedi. Adam, “Gerçekten sadakat sahibi olan hizmetçi, efendisi suç işlerken ona suç ortaklığı yapmayandır. Bu genç adam, gerçekten başka bir şey söylemedi.” diye cevap verdi.

Bir başka adam öne çıktı ve onu doğrularak, “Bu genç adam bence de masum ve onurlandırılmaya, saygı duyulmaya layık biri.” dedi. Bir kadın sesini yükselterek, “Ne Tanrı’ya küfretti, ne bir azizi lanetledi; niçin dinsiz, imansız diyorsunuz ona?” dedi. Rachel, “Suçu ne onun?” diye sordu. Şeyh bağırdı, “Sen sus, seni sefil dul seni! Sen de onun gibi asinin tekinsin! Unuttun mu, altı yıl önce gizli bir isyan tezgahlayan kocanın başına geleni?” Bu tahrik edici sözler üzerine Rachel, acı veren bir öfkeyle titredi; çünkü bu sözler ona, kocasının katilinin kim olduğunu ifşa etmişti. Gözyaşlarıyla sarsıldı ve tahtta oturan kişinin gözlerinin içine bakarak bağırdı, “İşte, altı yıldır bulmaya çalıştığınız katil, karşınızda oturuyor; suçunu itiraf ettiğini kendi kulaklarınızla duydu-
nuz. Altı yıldır suçunu saklayan katil bu! Ona bakın ve yüzünden okuyun işlediği cinayeti. Ona bakın ve nasıl koktuğunu

görün. Ona bakın ve kış girerken ağaçta kalmış son yaprak gibi nasıl titrediğini görün. Tanrı, size, karşısında korkudan titrediğiniz köy beyinin bir cinayet suçlusu olduğunu gösterdi. Benim, bu kadınlar arasında dul kalmama, kızımın da bu çocuklar arasında bir yetim olmasına sebep oldu.” Rachel’in sözleri bir yıldırım gibi indi Şeyh’in başına. Adamların bağirtısı, kadınların çığlıkları ise alev yalımları gibi püskürdü katil zanlısının üzerine.

Papaz, yerine oturması için Şeyh’e yardım etti. Sonra, konağın hizmetçilerini çağırıp onlara, “Efendinizi kocasını öldürmekle itham ederek ona iftira atan şu kadını yakalayın!” diye emretti, “Onu ve şu genç adamı zindana kapatın. Size karşı çıkan herkes suçlu olacak ve onun gibi kiliseden aforoz edilecek.” Hizmetçiler onun buyruklarına hiç aldırmadılar, fakat hâlâ iplerle bağlı halde yerinden kımıldamayan Halil’e baktılar. Rachel ve Miriam, Halil’in, özgürlüğün engin göğünde havalanıp uzaklara gitmek için çırpacağı iki kanat gibi, biri onun sağında, biri de solunda duruyorlardı.

Peder, Elias, öfkıyla sakalı titrerken, “Bir kafır ve bir fahişe için efendinize yüz mü çeviriyorsunuz? dedi. Irgatların en yaşlısı, “Ekmek ve barınma uğruna Şeyh Abbas’a çok uzun zaman hizmet ettik, fakat asla kölesi olmadık onun.” diye cevap verdi papaza. Bunları söyledikten sonra, bu ırgat, harmanisini ve sarığını çıkarak Şeyh’in önüne attı ve “Artık bu esvaplara ihtiyacım olmayacak benim, diye ekledi, artık bir mücrimle aynı eve de sığmayız.” Ve bütün hizmetçiler, ırgatlar aynı şeyi yaptılar ve yüzleri, Özgürlük ve Gerçeğin ışığını yansıtan bir neşeyle parıldayan kalabalığa karıştılar. Peder Elias, sonunda, otoritesinin bütünüyle çöktüğünü görünce, Halil’in bu köye geldiği güne lanet okuyarak orayı terk etti. Güçlü kuvvetli bir adam uzun adımlarla Halil’in yanına geldi ve onun elini tutarak, oturduğu yerde şimdi kendini ölü gibi hisseden Şeyh Abbas’a gözlerini dikip cesaretle, “Bu gece buraya, bir suçlu gibi yargılamak üzere getirttiğin bu prangalı adam, Gerçekle ve Doğru Bilgiyle aydınlattı bizim gönüllerimizi. Ve Peder Elias’ın bir müfteri olarak damgalamaya

çalıştığı bu yoksul dul kadın da, senin altı yıl önce işlediğin cürümü ifşa etmiş oldu bize. Biz bu gece, masum bir gencin, bu soylu ruhun duruşmasına tanık olmak için gelmiştik buraya. Tanrı gözümüzü açtı ve senin gaddarlığını gösterdi bize. Şimdi biz hepimiz, seni terk edeceğiz ve bundan böyle asla sana bağlı hissetmeyeceğiz kendimizi. Seni de Tanrı'ya havale edeceğiz, ne diliyorsa onu yapsın sana.”

O andan sonra salonda her kafadan bir ses gelmeye başladı. Biri, “Hadi bu adı karalanan evi hemen terk edip, kendi evlerimize dönelim.” diyordu, bir başkası, “Gelin, bu genç adamla beraber Rachel’in evine gidelim ve orada onun hikmetli sözlerini dinleyelim.” diyordu; bir üçüncüsü: “Onun görüşlerini soralım, bizim ihtiyaçlarımızı o biliyor çünkü.” Dördüncü kişi: “Adalet istiyorsak, doğru Emir’e gidelim ve Abbas’ı ona şikâyet edelim .” Ve başkaları: “Emir’den köye bey ve yönetici olarak Halil’i tayin etmesini isteyelim; Piskoposa da Peder Elias’ın nasıl suç ortağı olduğunu anlatalım.” Sesler yükselip de, tehdide dönüşerek Şeyh’in kulağına sivri oklar

gibi ulaşınca, Halil iki elini havaya kaldırdı ve köylüleri yatıştırmak için, “Kardeşlerim, acele etmeyin, diye konuştu, dinleyin ve etraflıca düşünün. Size duyduğum sevgi ve dostluk adına sizden Emir’e gitmenizi istiyorum. Çünkü onun katında da adaleti bulamazsınız. Hatırlayın ki, yırtıcı bir hayvan, bir başka yırtıcı hayvana dişini geçirmez. Piskopos’a da gitmeyin; çünkü o da çok iyi bilir ki, içerden yarılan, çatlayan ev, çok sürmez yıkılır. Emir’den beni bu köye Şeyh Abbas gibi bir bey olarak tayin etmesini istemeyin, çünkü ehliyet ve sadakat sahibi kişi, zalim ve adaletsiz bir yöneticiyle çalışmak istemez. Sizin sevgi ve güveninizi hak ediyorsam eğer, izin verin sizin aranızda, sizlerden biri gibi yaşayayım ve hayatın acılarını da, sevinçlerini de sizinle paylaşayım. İzin verin evde de, tarlada da el birliği içinde sizinle çalışayım. Çünkü içinizden biri olmayı başaramazsam, konuştuğu gibi yaşamayan ikiyüzlü bir adam olup çıkarım. Ve şimdi, balta-nın ağacın köküne dayanması gibi, gelin,

Şeyh Abbas'ı vicdanının mahkeme salonunda ve adâletinin güneşi masumların ve suçluların üzerinde parlayan Tanrı'nın Yüce Katında yalnız bırakalım.”

Bunları söyledikten sonra orayı terk etti. Kalabalık da, kalplerini fetheden tanrısal bir güç taşıyormuşçasına, onun peşinden gitti. Şeyh, yıkık bir kule gibi korku veren bir sessizlikte, hızlı ve net bir yenilgi sonucu teslim olmuş bir komutanın teessürü içinde orada kaldı. Kalabalık kilise avlusuna vardığı, ay da bulutların arasından kendini gösterdiği zaman, Halil, sürüsü üzerinde göz gezdiren iyi bir çoban gibi, sevgi dolu bakışlarla onlara baktı. Her halleriyle mazlum bir halkı temsil eden bu köylülere karşı duyduğu sınırsız yakınlık duygusuyla çarpıyordu kalbi. Bütün bu çöllerde ya da kurumuş vadilerde, boş yüreklerle ve ağır ruhsal yükler altında dolaşan doğulu toplumlar için acı çeken bir peygamber gibi dikilmiş duruyordu onların karşısında.

İki elini de yukarı kaldırarak, “Yerin derinliklerinden sesleniyoruz sana, ey Özgürlük. Bizi gör, bizi gözet! Karanlığın

içinden uzatıyoruz ellerimizi sana, ey Özgürlük. Bulunduğun yerden başını çıkar ve gör bizi! Karda, soğukta sana yöneliyoruz. Bize acı! Üstümüze, atalarımızdan kalan kan lekeli elbiseleri geçirerek, başlarımızı onların kemikleriyle dolu mezarların tozuyla örterek, yüreklerimizde onların yüreklerine saplanmış kılıçları taşıyarak, bağırlarımız onların bedenlerini delik deşik eden kargılarla, mızraklarla delik deşik, ayaklarımızda onların prangalarını sürükleyerek, onların hançerelerini yırtan çığlıkları atarak, dünya büyüklüğündeki bu hapishanede yankılanan yenilgi şarkıları ve ağıtlarla, atalarımızın yüreklerinden başlayarak bizim dudaklarımıza kadar uzanan dualarla senin yüce tahtının önünde dikilmiş duruyoruz. Bizi dinle ve sesimizi işit, ey Özgürlük! Nil nehrinden Fırat'a kadar, bu yörede akan bütün sular, cehennemden yükselen iniltilerle, mustarip ruhların ferhatlarıyla çağılıyor. Doğunun en ucundan Lübnan dağlarına kadar bütün yoksullar, zulmün, makus talihin ve ölümün tehditleriyle titreyerek, sana uzanıyor. Denizin kıyılarından çölün derinliklerine

kadar yaşlarla dolu gözler yalvaran bakışlarla sana yönelmiş. Gel, ey Özgürlük, ve kurtar bizi ve kendi onurunu!

“Yoksulluğun ve zulmetin gölgesi altındaki harap kulübelerde, bu insanlar göğüslerini döverek senin merhametini istiyorlar. Gör bizi, ey Özgürlük ve acı bize. Yoksul evlerde ve çıktıkları daracık patikalarda sefalet içindeki gençler seni çağırıyor; kiliselerde ve mescitlerde, unutulan kutsal kitaplar seni gösteriyor; mahkeme salonlarında ve saraylarda hiçe sayılan yasalar seni işaret ediyor. Merhamet et bize, ey Özgürlük ve kurtar bizi onursuzluktan. Daracık çarşılarımızda, pazarlarımızda, tüccar, günlerini Batı’nın hırsız sömürücülerinden övgü devşirmek için harcıyor ve kimse öğüt vermiyor ona. Çorak topraklarda fellah, toprağı sürüyor, kalbinin gönlünün umutlarını ekiyor toprağı, gözyaşlarıyla besliyor onları, fakat dikenden başka bir şey hasat etmiyor. Ve kimse doğru yolu, doğru yöntemi göstermiyor ona. Çıplak ve kuru ovalarımızda çıplak ayaklarıyla aç ve susuz dolaşüyor Bedevi ve kimse acımiyor ona. Konuş, ey Özgürlük, konuş

ve öğret bize! Hasta kuzularımız otsuz çayırlarda otluyor; buzağılarımız ağaçların köklerini kemiriyor; atlarımız çorak bayırlarda doyuruyorlar karınlarını. Gel, ey Özgürlük ve yardım et bize! Ta başından beri karanlıkta yaşıyoruz biz; ve zaman felaketimizle alay ederken, mahkûmlar gibi bir zindandan çıkarıp bir başka zindana tıkıyorlar bizi. Şafak ne zaman sökecek? Çağların alay ve aşağılamasına daha ne zamana kadar dayanmamız gerekecek? Nice taşlar bağlanmış ayağımıza; nice boyunduruklar vurulmuş boynumuza. Bu, insanın insana verdiği eziyeti ne zamana kadar çekeceğiz? Mısır köleliği, Babil sürgünü, Pers zorbalığı, Roma despotizmi ve Avrupalının hırs ve tamahı.... Bütün bunları biz çektik. Peki, şimdi nereye gidiyoruz ve bu inişli çıkışlı yolun sonunda kurtuluşa ne zaman ulaşacağız? Firavunun cenderelerinden, Nabukadnezar'ın pençelerine, oradan İskender'in demir yumruğuna, oradan Herod'un kılıcına, sonra Neron'un zincirlerine, çengellerine, ve bütün bunlarla şeytanın keskin dişleriyle

çiğnenip, şimdi de kimin midesine iniyoruz ve ne zaman Ölüm gelip alacak bizi ve biz de böylece rahata erişeceğiz?

“Birilerinin şan, şöhret tutkusu doyurmak için, tapınakların sütunlarını kollarımızın gücüyle kaldırdık; büyük kaleleri, uçsuz bucaksız surları inşa etmek için, sırtımızda taş taşıdık ve fravunlar için, insan ömrüne doymayan piramitleri inşa ettik. Ne zamana kadar devam edeceğiz, zalimlere ve zorbalara göz kamaştıran saraylar inşa edip, kendi çocuklarımızı döküntü kulübelerde yaşatmaya? Kendimiz azın azını bile zor bulurken, ne zamana kadar devam edeceğiz zenginin ambarlarını erzakla doldurmaya? Kendimiz çul çaputla örtünürken, ne zamana kadar beyler, paşalar için ipekli, yünlü kumaşlar dokumaya devam edeceğiz?

“Onların kötülüğü yüzünden, çıkardıkları nifak ve fesat yüzünden, biz yoksullar kendi aramızda parça parça olduk, bölündük. Taçlarını, tahtlarını daha iyi korumak, daha zahmetsiz yaşamak ve yönetmek için Dürzileri Araplara karşı silahlandırıdılar, Şiileri Sünnilere karşı silahlandırıdılar; yeri geldi Muhammedîlerin yanında gözükep,

İsevîlere karşı ayrımcılık yaptılar; yeri geldi, İsevîleri kayırıp Muhammedîleri dışladılar. Ne zamana kadar öldürmeye devam edecek kardeş kardeşi, annesinin kucağında? Ne zamana kadar Haç'la Hilâl birbirine düşman iki geleneği temsil edecek, ikisi de Tanrı'ya inanan bu toplulukların gözünde? Ey Özgürlük, işit bizi, ne olur ve bir kere olsun, bu sefer olsun konuş bizimle! Çünkü, bakarsın, çok defa olduğu gibi, küçük bir kıvılcımın, büyük bir yangına, büyük aydınlanmaya yol açacağı tutar. Ey Özgürlük, kanatlarının hışırtısıyla, uyandırdığın bir tek kalp de olsa, bu çok önemli; uyandır yeter ki! Çünkü bazen yalnızca bir tek buluttan sızan gün ışığı aydınlatır vadilerin dipleriyle, dağların doruklarını. Güçlü rüzgârlarınla bu kara bulutları dağıt ve bizim atalarımızın kemikleri, kafa tasları üzerine kurulmuş tahtları yerle bir eden bir kasırga gibi ini-ver bulunduğun gök katından!"

“İşit bizi, ey Özgürlük;
İmdadımıza yetiş, ey Athena’nın Kızı;
Kurtar bizi, ey Romanın Kız Kardeşi;
Bize öğüt ver, ey Musa’nın
Yol Arkadaşı;
Yardım et bize, ey Muhammed’in
Sevgilisi;
Öğret bize, ey İsa’nın Gelini;
Yüreklerimizi güçlendir ki,
yaşayabilelim;
Yahut düşmanlarımızı daha da
güçlendir ki, yok olup gidelim de
Ebedi barış ve sükun içinde
yaşayalım bari.”

Halil, hissettiklerini, böylece, Tanrı’nın huzurunda ortaya dökerken, köylüler ona saygıyla bakıyorlardı; duydukları coşkun sevgi, onun bu ‘Özgürlük’ şarkısıyla öylesine eksiksiz dile gelmişti ki, her biri onu kendi yüreğinin bir parçası olarak hissetmeye başlamıştı. Kısa bir sessizlikten sonra, Halil, bakışlarını kalabalık üzerinde gezdirdi ve sakın bir tonlamayla, “Gece bizi Şeyh Abbas’ın evine çekip getirdi ki, gündüzü görelim; gündüzü görelim ve değerini anlayalım.” dedi, “Zulüm ve

baskı bizi buz gibi soğuk bir göğün altında yaladı ki, birbirimizi tanıyalım, anlayalım ve civcivler gibi Ebedi Ruh'un kanatları altında toplanalım. Haydi şimdi evlerimize dönelim ve yarın tekrar bir araya gelinceye kadar uyuyup dinlenelim.”

Bunları söyledikten sonra, Rachel ile Miriam'ın peşinden onların barakasına doğru yürüdü. Kalabalık dağıldı ve herkes, bu unutulmaz gecede gördüklerini, işittiklerini düşünce düşünce evinin yolunu tuttu. Yeni bir ruhun tutuşturduğu parlak bir meşalenin içlerini, içlerinin en uzak köşelerini aydınlattığını ve onları dosdoğru bir yola yönelttiğini hissediyorlardı. Bir saat içinde köydeki bütün ışıklar söndürüldü ve uyku, fellahları güzel, renkli ve hareketli düşlere alıp götürürken bütün köyde sessizlik hâkim oldu. Bir tek Şeyh Abbas o gece uyku nedir bilemedi; karanlıkta peşine düşen habis karartılarla ve işlediği suçları yargılamak için karşısına dikilen korkunç yargıç hayaletleriyle sabaha kadar uğraşıp durdu.

Aylar geçti ve Halil hâlâ düşündüklerini köydeki insanlara anlatıyor, onların yüreklerine kendi coşkulu duygularını aktarıyor, onlara sömürülen, kötüye kullanılan haklarını hatırlatıyor, yöneticilerin ve rahiplerin hırs ve tamahını, hırs ve tamahlarını doyumak için uyguladıkları zulüm ve baskıları gösteriyordu. Köylüler, onu dikkatle dinliyorlardı, çünkü onu dinlemek bir zevkti. Sözleri, kurak bir toprağa düşen yağmur gibi iniyordu onların yüreklerine. Yalnız kaldıklarında, Halil'in söylediklerini, günlük dualarını yapar gibi içlerinden tekrarlıyorlardı. Peder Elias onların dostluğunu yeniden kazanmak için kur yapmaya başlamıştı. Köylülerin onun Şeyhin suç ortağı olduğunu keşfettikleri ve artık ona aldırılmaz oldukları günden beri adeta huyunu değişmiş, tatlılaşmıştı.

Şeyh Abbas, bütün gün konağında, tam bir sinir çöküntüsü içinde, kafeste kaplan gibi dolaşıp duruyordu. Konaktaki hizmetçilere eskisi gibi buyruklar yağdırıyor, fakat çağrısına, mermer kaplı duvarlarda sesinin yankısından başka karşılık veren olmuyordu. Konağın penceresinden, balkonundan eğilip bağırarak Irgatlarını çağırıyor, fakat, pençelerinin hışmından, köylüler gibi, çok çekmiş karısından başka kimse aldır-mıyordu bu yaygaralara. Büyük perhiz günleri gelip de, doğada olup bitenler baharın geldiğini haber verdiğinde, kış mevsiminin güçlkle toparlanıp gitmesi gibi, Şeyh'in günleri de tükenmeye yüz tuttu. Uzun can çekişme saatlerinden sonra öldü ve ruhu, dünyadayken yapıp ettikleriyle dokunmuş bir halının üzerinde, varlığını hissettiğimiz, fakat ölümlü gözlerimizle göremediğimiz Yüce Taht'ın önünde çıplak olarak dikilmek, utanç ve suçluluk içinde titremek üzere, hayatın dışına sürüldü. Fellahlar, Şeyh'in can çekişme biçimi konusunda değişik hikâyeler rivayet

eder oldular. Kimi, Şeyh'in çıldırarak öldüğünü söylerken, kimi de, derin bir düşün kırıklığı ve umutsuzluk içinde kendi hayatına kendi elleriyle son verdiğini iddia ediyordu. Fakat Şeyh'e duyduğu nefreti, onun günahsız hanımına karşı beslediği hak edilmiş sevgiyle karıştırmayıp kadını ziyarete giden eski bir hizmetçi, Şeyh'in korkudan öldüğünü söylüyordu. Onun, konağın hanımından aktardığına göre, Samaan Ramy'inin hayaleti her gece yarısı Şeyh'i ziyaret ediyor ve onu alıp, altı yıl önce Rachel'in kocasının katledilmiş olarak bulunduğu cinayet mahalline sürükleyerek götürüyordu.

Nisan ayı, Halil ile Miriam'ın birbirlerine duydukları gizli aşkın onları sevenlerin katında açığa vurulduğu ay oldu. Bu haber, Halil'in köyde temelli kalacağına işaret olması bakımından, köylüler için en büyük müjde oldu. Haber kulübeleri dolaşırken, kulübelerin yoksul sakinleri, bundan böyle Halil onların sevgili komşuları olacak diye, birbirlerini kutladılar.

Hasat mevsimi geldiğinde, fellahlar taralara gidip mısırları, buğday başaklarını

biçtiler, balyaladılar, ürünü çıkarmak için onları harmana taşıdılar. Ürünü çekip ellerinden alacak, kendi ambarlarında depolayacak bir Şeyh Abbas yoktu şimdi. Köylüler o yıl kendi ekinlerini hasat etmiş oldular ve mevsimin sonunda, kulübeler mısır ve buğdayla, küpler şarapla ve zeytin yağıyla dolup taşıtı. Halil onların hem işini, hem mutluluklarını paylaştı. Ürünü kaldırırken, üzümü sıkarken, meyveleri toplarken, onlarla birlikte çalıştı. Sevgi ve coşkusunun onlardan daha taşkın olmasının dışında, kendini onlardan herhangi birinden asla daha yukarda bir yere koymadı. O günden bu yana o köyde her fella, ekerken emek ve zaman harcadığı her tohumu, neşve ve emniyet içinde yetiştirip hasat etti. İşledikleri araziler ve emek harcadıkları bağlar, bahçeler kendi mülkiyetlerine geçti.

Yarım asır geçti o olayın üstünden ve işte şimdi Lübnanlı insan o günlere göre daha aydınlanmış görünüyor.

Kutsal Lübnan Servilerinin yoğun olduğu yöreye yolu düşen yolcunun, yolda dikkatini en çok çeken şeylerden biri,

vadinin yamacında bir gelin gibi duran bu köyün güzelliğidir. Geçmişin harap kulübelерinin yerinde, verimli arazilerle ve çiçeklenen portakal bahçeleriyle kuşatılmış düzgün, rahat ve mutluluk vaat eden evler var şimdi. Orada her hangi bir eve, Şeyh Abbas'ın hikâyesini soracak olsanız, size, elleriyle ilerde taş yığınları arasındaki yıkık duvarları göstererek, "İşte orası Şeyh Abbas'ın sarayı ve en güzel o yıkıntı anlatıyor onun hikâyesini." derler. Eğer, onlara Halil'i soracak olursanız, muhatabınız, parmağıyla gökyüzünü işaret ederek, "Bizim sevgili Halil'imiz orada yaşıyor ve onun hikâyesini Tanrı, altın harflerle bizim yüreklerimize yazdı; çağlar geçse de, kimse silemez onu yüreklerimizden."

BİRİNCİ BÖLÜM

Talihsiz o adamdır ki, bir kadını sever, onunla izdivaç eder, alnının terini, damarının kanını, içindeki yaşama sevincini, yaşama gücünü onun ayaklarının altına serer; işinin, emeğinin ürünlerini, çabalarının sonucunu onun ellerine koyar, fakat yavaş yavaş uyanır ve bir de görür ki, gönlünü kazanmak için her şeyini ortaya koyduğu kadın, kendini, hem de bedavaya, yani kendiliğinden, kalbinin bütün sırları ve muhabbetiyle bir başka adama vermiş. Ve talihsiz o kadındır ki, ergenliğin hesapsız, temkinsiz ve çalkantılı duygularından biraz sıyrılır sıyrılmaz kendisini birden, adeta başından aşağı çil

il altınlar, değerli taşlar, paha biçilmez armağanlar yağdıran, kısacası onun gönlünü hoş edecek, onurunu ve gururunu yüksekte tutacak her şeyi savurganca önüne koyan, fakat onun ruhunu doyurma yetisinden, Tanrı'nın, bir erkeğin gözlerinden bir kadının kalbine döktüğü o gökçe şarapla sarhoş etme gücünden yoksun olan bir erkeğin evinde bulur.

Raşit Naman Bey'i gençliğimden beri tanırdım. Bir Lbnanlıydı; Beyrut şehrinde doğup büyümüştü. Atalarının ismini, itibarını kararlılıkla taşıyan eski ve zengin bir ailenin yesi olarak, özellikle ailesinin asaletini yüksekte tutan olayları zikretmeye pek düşkündü. Günlük hayatında, o zamanlar Orta Doğu'nun hemen her yerinde yaygın olan inanç ve adetlere bağlıydı.

Raşit Bey cömert ve iyi yürekli biriydi, fakat, pek çok Suriyeli gibi, o da realiteden çok, yüzeydeki görüntüye bakardı. Kalbinin sesine kulak vermez, ama çevresinden yükselen seslere kulak kesilir ve duyduğu şeyler için gereğinden fazla zihin gücü harcardı. Gözlerini ve gönlünü hayatın

sırlarına karşı körelten pırıltılı şeylerden hoşlanırdı. Ruhen, insan-doğa, insan-toplum ve insan-insan ilişkilerinin yapısını anlamaya yönelen bir çaba ve anlayıştan uzak, gelip geçici ve kişisel hoşnutluk arayışına teslim olmuş orta sınıfın üst katmanlarından bir insandı. İnsanlara sevgilerini ya da nefretlerini açmakta aceleci davranan, geri dönmek için artık çok geç olduğunda da hesapsız, düşüncesiz davranışları için pişmanlık duyup üzülen; ama onarma ve bağışlanma arayışı yerine önce iyi maskelenmiş utanç, sonra muhatabını küçümseme karalama tavrına sarılan insanlardandı.

Raşit Bey'i, Rose Haniye'nin, bütün kalbiyle, erkekle kadını bir cennette birleştiren gerçek bir aşkın gölgesinde, onun ruhunu kucaklamadan çok çok önce, onunla evlenmek için harekete geçiren kişilik özellikleri bunlardı.

Birkaç yıllık bir ayrılıktan sonra Beyrut şehrine dönmüştüm. Raşit Namaan Bey'i ziyarete gittiğimde, onu solgun ve

zayıflamış buldum. Yüzüne bakan, orada acı bir düş kırıklığının izlerini hemen görebilirdi. Kederli gözleri kırık kalbini ve melankolik ruhunu hemen ele veriyordu. Bu çöküntünün sebebini merak ettim ve hemen bir açıklama istemekte gecikmedim, “Ne oldu sana böyle, Raşid? Nerede, çocukluğundan beri senin yüzünde görmeye alıştığımız o mutlu çizgiler, nerede senin o apaydınlık gülüşün? Sevdiğin birinin canını mı aldı ölüm? Yoksa karanlık geceler, aydınlık günler boyunca biriktirdiğin altınlarını mı çalıp götürdü senden? Dostluğumuzun, arkadaşlığımızın hatırına söyle bana, sendeki bu yürek çöküntüsünün ve bedensel zayıflığın sebebi nedir?”

Bu sorularımla sanki, gözünün önüne güzel günlerin pek özel görüntülerini getirmişim gibi, üzüntüyle baktı bana. Sıkıntılı, kopuk kopuk bir sesle, “İnsan bir dostunu kaybettiği zaman, çevresindeki başka dostlarıyla teselli edebilir kendini; altınlarını kaybetse, bir süre efkarlanır, ama sonra silip atar bu yükü kafasından, özellikle de kendini sağlıklı ve hâlâ tutkuyla dolu hissettiği zaman. Fakat insan içinin

huzurunu, ahengini kaybetmişse, onu artık nereden bulabilir? Yahut onun yerine neyi koyabilir ki? Hangi akıl böyle bir telafiyi becerebilir? Ölüm gelip yakınından geçtiğinde, endişeye kapılırsın. Fakat günler geceler geçer, hayatın yumuşak parmaklarının güven veren dokunuşunu hisseder, gülümsersin, sevinirsin.

“Kötü yazgı birdenbire gelir ve kaygı getirir; ürkütücü gözlerle gözlerinin içine bakar senin; demirden pençeleriyle boğazına yapışır ve sürükler yerde seni; demir ökçeleriyle üzerinde tepinir; sonra basar kahkahayı ve bırakıp gider seni: fakat sonra yaptıklarına sanki pişman olmuş gibi, bu sefer iyi talih kılığında geri döner, onun diliyle bağışlanma diler senden. İpek gibi yumuşak ellerini uzatır sana, tutar yükseklere kaldırır seni; sana umut şarkıları çığırır ve unutturur tasalarını, kederlerini. Senin içinde yeni bir güven duygusu ve tutku yaratır. Hayattaki payın, sevdiğin, hoşnut olduğun güzel bir kuşsa, onu memnuniyetle kendi içrek benliğinin tohumlarıyla beslersin; yüreğini onun için kafes, ruhunu da yuva

yaparsın. Fakat, sen yürekten bir hayranlıkla ve aşkın gözleriyle bakarken ona, bir de bakarsın ki, o senin elinden kaçıp yükseklerle uçuyor; sonra da aşağı süzülüp bir başka kafese giriyor; bir daha asla dönmüyor sana. Bu durumda ne yapabilirsin? Sabır ve teselliği nerede arayabilirsin? Ümitlerini ve rüyalarını nasıl yaşatabilirsin? Çalkanıp duran yüreğini hangi güç yatıştırabilir?”

Bunları, boğulurcasına kısık bir sesle ve ıstıraplı bir ruhla söyleyen Raşid Namaan Bey, kuzey ve güney rüzgârları arasında bir o yana, bir bu yana sallanan bir kamış gibiydi. Öfkeyle kasılmış parmaklarıyla bir şeyi kavrayıp parçalamak istermiş gibi uzattı ellerini. Derin çizgilerle dolu yüzü öfke-den morarmıştı; sabit bir noktaya bir süre takılıp kalan gözleri, sanki baktığı yerde, onu alıp götürmek için yoktan peyda olan bir ifrit görüyormuşçasına büyüdü, büyüdü; sonra sabit gözlerini aniden benim gözlerime dikti ve yüzü birden değişti; öfkesi derin, kemirici bir keder ve huzursuzluğa dönüştü; ve sesini yükseltti, “Yoksulluğun öldürücü pençelerinden çekip

kurtardığım kadın mahvetti beni. Hazinelerimi açtım ona ve güzel elbiseleriyle, pahalı takılarıyla, cins atların çektiği muhteşem arabalarıyla bütün kadınların imrendiği bir zevce yaptım onu. Gönlümün aşık olduğu; sevgimi, duyarlığımı ayaklarının atına serdiğim kadındı, o. O kadın ki, hem gerçek dostuydum ben onun, hem en samimi, en yakın yol arkadaşı, hem de sadık eşiydim. O kadın ki, bana ihanet etti ve bir başka erkek için, onun yoksulluğunu paylaşmak ve utançla yoğrulmuş, onursuzlukla pişirilmiş ekmeğini bölüşmek üzere benden ayrıldı. O kadın ki, kendisine aşıktım; benim beslediğim, kalbimi kendisi için bir kafes, ruhumu da yuva yaptığım güzeller güzeli bir kuştı ve ellerimden uçup kendi gönlüyle bir başka kafese girdi. Bir zamanlar aşkımın ve her şeyimi ortaya koyarak gösterdiğim ilgi ve ihtimamımın cennetinde oturan bu arı duru melek, şimdi gözüme, işlediği günah için karanlığa indirilen ve cürümüyle benim de acı çekmeme sebep olan korkunç bir ifrit gibi görünüyor.”

Kendini kendi gözünden saklamak ister gibi elleriyle yüzünü örttü ve bir süre öylece sessiz kaldı. Sonra içini çekti ve “Sana söyleyebileceğim şeyler bundan ibaret. Lütfen başka bir şey sorma bana. Benim felaketim için ağıt yakma; bırak, sessizce yaşanan bir talihsizlik olarak kalsın; ve verdiği acı sessizlik içinde olgunlaşsın, gücümü emip tüketsin de, böylece belki ben de sonunda huzura kavuşayım.”

Nemli gözlerle ve yüreğimi yakan bir acımayla ayağı kalktım ve alçak sesle veda ettim ona. Benim sözlerim onun yaralı kalbini teskin ve teselli edecek güçten, bilgim ve tecrübemse onun eleme boğulmuş benliğini aydınlatacak parıltıdan yoksundu.

Bu görüşmeden birkaç gün sonra, ağaçlarla, çiçeklerle çevrili yoksul bir kulübede ilk defa Bayan Rose Haniye'yle tanıştım. Kalbini kırdığı, üzerinde tepindiği ve hayatın toynakları altında bırakıp gittiği adamdan, Raşid Namaan'dan vaktiyle beni işitmişti. Kadının güzel, parlak gözlerini görüp, içtenlikli sesini işitince, kendi kendime, "O kötü kadın bu olabilir mi? Bu temiz yüz, arkasında çirkin bir ruh ve mücrim bir kalp saklıyor olabilir mi? O vefasız, sadakatsiz eş bu mu? Kötü, sefil olduğunu söylediğim, şahane bir kuş görüntüsü içinde gizlenen bir yılan olduğunu düşündüğüm kadın bu muydu?" Sonra yine içimden geçirdim, "Bu harika yüz müydü, Raşid Namaan'ı bedbaht eden? İşitmez miyiz hep, dış güzelliğin,

çok defa gizli çöküntülerin, derin acıların sebebi olduğunu? Şaire esin veren ay ile, yol açtığı med dalgalarının korkunç gürlemeleriyle denizin sessizliğini bozan ay, aynı ay değil mi?”

Biz otururken, Bayan Haniye, sanki içimden geçenleri yüzümden okumuş gibi, şüphelerimi gidermek istedi. Güzel başını elleri arasına aldı ve lirin tınlamalarından daha tatlı bir sesle, “Sizinle daha önce hiç karşılaşmadık, fakat sizin düşüncelerinizin ve düşlerinizin yankılarını insanların ağızlarından işitmiştim. İşittiğim şeyler, baskı gören kadınlara karşı, kalplerinin sırlarını keşfettiğiniz, acı ve endişelerini bildiğiniz kadınlara karşı gösterdiğiniz merhamet ve anlayış konusunda ikna etmişlerdi beni. Şimdi, kalbimde taşıdığım her şeyi size açmama izin verin ki, Rose Haniye’nin asla sadakatsiz bir kadın olmadığını anlayasınız.

“Kaderimin beni, kırk yaşlarındaki Raşid Namaan’a çekip götürdüğü zaman on yedisine henüz girmiştim. Dediklerine göre, Raşid Namaan bana aşık olmuştu. Ve beni zevce olarak aldı, muhteşem bir eve koydu; hizmetime uşaklar, dadılar verdi;

pahalı elbiseler giydirdi bana; değerli takılarla, mücevherlerle bezedi ve dostlarının, akrabalarının evlerinde, ender, harika bir varlıkımı gibi sergiledi beni. Dostlarının, akranlarının bana şaşkınlık ve hayranlıkla baktıklarını gördüğü zaman zafer kazanmış gibi gülümserdi bana; kadınların benden övgü ve heyecanla söz ettiklerini duyduğunda çenesini gururla yukarı kaldırırdı. Ama ‘Bu kadın Raşid Namaan’ın karısı mı, yoksa evlatlığı mı?’ ya da ‘Vaktinde evlenseydi, ilk çocuğu Rose Haniye’den, kesinlikle daha yaşlı olurdu.’ yolundaki fısıltıları hiç işitmezdi.

Bütün bunlar, hayatım daha gençliğin derin baygınlığından uyanmadan, Tanrı aşkın ateşiyle kalbimi tutuşturmadan ve heyecanlarımın tohumları gelişip serpilmeden olmuştu. Evet, bütün bunlar, ben daha gerçek mutluluğun güzel elbiseler ve muhteşem evlerle geldiğini zannettiğim dönemlerde olup bitmişti. Ancak çocukluğun uykusundan uyandığım zaman hissettim, kalbimde yanan kutsal ateşin alevlerini ve ruhumu kemirip ona derin acılar yaşatan ruhsal açlığı. Gözlerim açıldığında,

kanatlarımın, aşkın dipsiz göklerine yükselmek için sağa sola hareket ettiğini keşfettim; fakat ben daha ‘Yasa’ denen şeyin gerçek anlamını bilmediğim bir yaşta bedenimi bir adamın mülkiyetine bağlayan yasaların prangaları altında sendeleyerek, ancak düşe kalka hareket edebiliyordum kanatlarımla. Bunları hissediyor ve biliyordum ki, bir kadının mutluluğu kocasının şanından, şöhretinden, cömertliğinden ve kadınına düşkünlüğünden değil, fakat onların kalplerini ve duygularını birleştiren, onları birlikte hayatın bir uzvu ve Tanrı’nın dudaklarında bir kutsama sözcüğü haline getiren aşktan doğar ve ondan gücünü alır. Gerçek bana yüzünü gösterdiğinde, ekmeğini, çalarak kazanan ve karanlıkta, gecenin sırdaş bir köşesinde saklayan bir hırsız gibi, kendimi, Raşid Neman Bey’in konağında yasaların eliyle mahpus edilmiş olarak buldum. Biliyordum ki, onunla geçirdiğim her saat, göğün ve yerin gözü önünde anılma ateşten harflerle yazılmış korkunç bir yalandan ibaret. Cömertliği, içtenliği ve bana olan düşkünlüğü için bir ödül olarak

sunamazdım aşkımı ve duygularımı ona. Boş yere onu sevmeye çalışıyordum, ama aşkı ve gücü yaratan kalplerimiz değil, tersine, kalplerimizi fiziksel varlığımızın bir parçası olmanın üstüne çıkaran ve orada yaşatan güç aştır. Gecenin sessizliğinde yalvarıyor, yakarıyordum Tanrı'ya, içimin derinliklerinde, beni hayat boyu eş olarak seçen adama yaklaştıracak ruhsal bir bağlılık yaratsın diye.

“Dualarım karşılık bulmadı, çünkü aşk kişinin arzu ya da dualarıyla değil, Tanrı'nın iradesi ve bağışıyla kalplerimize iner ve orada yerleşir. Bu yüzden iki yıl, arkadaşlarım benim ruhumu sıkıp kanatan altın zincirlerime imrenirken, ben kırlarda uçup duran kuşların özgürlüklerine imrenerek, bu adamın evinde kaldım. Çocuktan koparılmış bir kadın gibiydim; duygusal hiçbir bağa sahip olmadan boşlukta var olmaya devam eden yaslı kalbimle, insan yasalarının katılığı ve sertliğinin kurbanı suçsuz bir mahkûm gibi... Ruhsal susuzluktan ve açlıktan ölmek üzere olan biriydim, kısacası.

“Havanın kapalı olduğu bir gün, bulutlarla kaplı gökyüzüne baktım ve hayat patikasında sessiz ve bir başına yürüyen bir adamın gözlerinden saılan hafıf, tatlı bir ışık gördüm; bir an o ışığı görmemek için gözlerimi kapadım ve kendi kendime, ‘Ey ruhum, mezar karanlığı senin nasibin, dedim, ışığa ulaşmak için tutkulu olma.’ O an, gökyüzünden inen ve arılığı duruluğıyla yaralı kalbime g   veren harikula-de güzel bir ezgi ışıttım, fakat kulaklarımı bu sese tıkadım ve kendi kendime, ‘Ey ruhum, uçurumların u ultusu, senin nasibin, dedim, göklerden inen ezgiler için tutkulu olma.’ O ışığı tekrar görmemek için gözlerimi, o ezgiyi tekrar ışıtmemek için de kulaklarımı kapamıştım, ama o büyülü ışığı görmeye, o gökçe ezgiyi ışıtmeye devam ediyordum. İlk kez korkuyor ve kendimi Emir’in sarayı yakınında, yerde çok değerli bir mücevher gören, fakat korktuğu için eğilip alamayan bir dilenci gibi hissediyordum. Ağlıyor, bağırmak istiyor, ama bağıramıyordum, yırtıcı hayvanlarca sarılmış bir su kaynağının yakınına kadar gelen ve orada yere yatıp korkuyla etrafı gözetleyerek bekleyen susuz bir insan gibi...”

Bayan Haniye, sözün burasında, geçmişten, benim karşımda onu utandıran bir şeyler hatırlamış gibi, bakışlarını benden öteye çevirdi ve sözlerine devam etti, “Gerçek hayatın tadını tatmadan önce ebedi hayata dönen insanlar, bir kadının çektiği acıların anlamını anlayamazlar. Özellikle bu kadın ruhunu Tanrı’nın iradesiyle sevdiği adama, bedenini ise, yasalarla bağlı kılındığı bir başka adama adanmışsa. Kadının kanıyla ve gözyaşlarıyla yazılmış, adamınsa, anlamadığı için küçümseyerek okuduğu bir trajedidir bu. Hoş, adam anlayacak olsa da, bu sefer kahkahası acı bir kınama ve ayıplamaya dönüşecek ve bu da kadının kalbi üzerinde ateş etkisi yaratacaktır. Bu, aynı zamanda kadının ruhunda, ruhunun sahnesinde kapkara gecelerin oynadığı bir dramdır. Öyle bir dram ki, bu dramda kadın daha Tanrı’nın evlilik olgusunu nasıl gördüğünü kavramadan önce, bedeni koca olarak bilinen bir adama tutsak olmuştur. Ve kadın, gönlünü, saf ve gerçek aşkın ve güzelliğin bütün boyutlarıyla kaptırdığı

adamın çevresinde ruhunu pervane gibi dönüp duruyor bulmaktadır. Kadında zayıflığın mevcudiyetiyle ve adamda da gücün uç vermesiyle başlayan dayanılmaz bir acı demektir, bu. Ve kölelik günleri ve güçlünün zayıf üzerindeki üstünlüğü ortadan kaldırılmadan sona ermeyecektir. İnsanların kokuşmuş yasalarıyla, kalbin kutsal yakınlık duygusu ve yüce amacı arasında korkunç bir kavgadır bu. Dün böyle bir savaşın cereyan ettiği alanda, yerde yatıyordum, fakat kalan gücümü topladım ve korkaklığımın zincirlerini kurdım, zayıflığın kundağını çözüp kanatlarımı çıkardım ve aşkın, özgürlüğün engin göğüne yükseldim.

“Bugün sevdiğim adamla tek vücuduz. O ve ben, aşkın uzayında, dünyanın yaratılmasından önce Tanrı’nın elinden boşluğa atılan bir meşale gibi akıyoruz. Güneşin altında, bu mutluluğumu elimden alacak bir güç yok gibi geliyor bana. Çünkü bu mutluluk, iki ruhun kucaklaşmasından doğdu, karşılıklı anlayışla kuşatıldı, aşkla ısıdı, aydınlandı ve Tanrı tarafından korundu.”

Sözlerinin üzerimdeki etkisini görmek ve sesinin benim içimdeki yankısını duymak için gözleriyle içime nüfuz etmek istermişçesine bana baktı, fakat ben sessiz kalınca, sözlerine devam etti. Konuştuğunda, sesi hatıraların acısını, içtenlik ve özgürlük duygusunun verdiği rahatlığı yansıtıyordu, “İnsanlar, Rose Haniye’nin, kendisini mutlu etmek için hiçbir şey esirgemeyen, onu evinin hanımefendisi yapan adamı terk ederek, arzularına yenilen, yoldan çıkmış, inançsız bir kadın olduğunu söyleyeceklerdir size. İnsanlar, onun, kutsal bir evliliğin çelengini kirli elleriyle tahrip eden ve onun yerine cehennemin dikenleriyle örülmüş kirli bir beraberliğin çelengini başına koyan bir kötü kadın, bir fahişe olduğunu söyleyeceklerdir size. Daha başka şeyler de söyleyeceklerdir, çünkü atalarının hayaleti hâlâ onların bedenlerinde yaşıyor. Ne dediği anlaşılmayan seslerin yankılandığı dağlardaki mağaralara benziyor onların ağızları. Ne Tanrı’nın yasasını kavrayabiliyorlar, ne hayatla doğrulanabilen dinin gerçek amacını kavrayabiliyorlar, ne de bir günahkârla

bir masumun arasındaki farkı görebiliyorlar. Nesnelere ve olaylara, onların ruhunu anlamadan, sadece yüzeyden bakıyorlar. Değerlendirmelerini cahilce ölçütlere dayandırıyor, suçluyla masumu, kötüyle iyiyi aynı kefedeyken tartıp körcesine yargılıyorlar. Davalarını onlara havale edenlerin, onların hükmüne boyun eğenlerin vay haline...

“Tanrı’nın gözündeysen, asıl Raşid Namaan Bey’in evindeyken inançsız ve zina işler haldeydim. Çünkü o beni, aramızda hiçbir sevgi bağı olmadan, sadece adet ve geleneklerden aldığı güçle, yaşça aramızdaki açık denksizliği hesaba katmadan, işi aceleye getirerek; aşk ve muhabbetin gökçe yasalarını koyan tanrısal iradenin onayı ile gönüller birbirinin olmadan kendine eş olarak almıştı. Onun ekmeğini yiyip, cömertliğinin bir ödülü olarak ona bedenimi sunduğum için, Tanrı’nın gözünde de, benim gözümde de bir günahkârdım. Ama şimdi saf ve temizim, çünkü aşkın yasası özürleştirdi, onurlu ve inançlı kıldı beni. Bedenimi barınma olanağı için, günlerimi de giyim kuşam için satmıyorum artık. Evet, dediğim gibi,

insanların beni olabildiğince namuslu ve sadık bir eş olarak gördükleri günlerde, ben gerçekte, resmen koca olarak görülen bir adamla zina işleyen bir kadındım; ama bugün saf ve temizim, ruhça da soyluyum. Fakat onlara göre, ahlaken çürümüş bir kadıyım. Çünkü onlar, ruhu bedenin bir uzantısı, bedenin ürünü olarak görüyor ve ruhsal bağların manevi değerini maddi ölçütlerle ölçüyorlar.”

O an pencereden dışarı baktı ve sağ eliyle şehri işaret etti, sanki orada, muhteşem yapıların arasında çürümüşlüğün hayaletini ve utancın gölgesini görüyormuş gibi. Acıma vurgusuyla, “İçlerinde ikiyüzlülüğün hüküm sürdüğü şu heybetli konaklara, şu hülyalı saraylara bir bakın. O yapılar da ve onların muhteşem dekorlarla kaplı duvarları arasın da ihanet ve çürümüşlük kol geziyor; altın yaldızla boyanıp süslenmiş tavanların altında teneffüs edilen havayı sahtekarlık ve gösterişçilik dolduruyor. Dışarıdan mutluluğu, şan ve şeref, itibarı ve dirayeti simgeleyen o kocaman binalara dikkat edin, nüfuz etmeye çalışın, göreceksiniz, gerçekte bedbahtlığın ve

ezincin mağaralarından başka bir şey değiller. İçlerinde, ince kadınların, sürmeli gözlerin, allıklı dudakların gerisinde, ihanetlerin saklandığı, her köşesinin bencilliğin kurtlarıyla kaynaştığı ve erkeklerin, altın, gümüş zoruyla her türlü kabalığı, vahşiliği pervasızca sergiledikleri, iyi sıvanmış, badanalanmış mezarlardan başka bir şey değil o evler.

“Eğer bu yüksek ve yıkılmaz, zapt edilmez gibi görünen yapılar nefret, desise ve çürüyüp kokuşma kokularına karşı duyarlı olsalardı, içten içe çatlar, yıkılır, sonunda da yerle bir olurlardı. Yoksul köylü nemli gözlerle bu konaklara bakar, fakat oralar da oturanların kalplerinin, kendi karısının kalbini ve kalbinde var olan ve bu kalbin etkilediği alanı dolduran saf aşktan, hesapsız sevgiden nasibini almadıklarını görünce, güler ve kendi durumundan hoşnutluk içinde köyüne, tarlasına, bağına, bahçesine döner.”

Bunları söyledikten sonra elimden tuttu ve beni pencerenin önüne götürürken, “Gelin, dedi, peşlerinden gitmek

istemediğim insanların örtüleri sıyrılmış sırlarını göstereyim size. Şu dev sütunları olan saraya bakın. Orada servetini babasından miras alan bir adam oturuyor. Bu adam kirli, sefih, çürütücü bir hayat yaşadıktan sonra, hakkında, babasının Sultanın yakın çevresinden olduğu bilgisinden başka bir şey bilmediği bir kadınla evlendi. Düğün günlerini hemen izleyen dönemde bu evlilikten tiksinece ve bedenlerini birkaç gümüş liraya satan kadınlarla birlikte olmaya başladı. Karısı, bir sarhoş tarafından bir kenara bırakılmış boş bir içki şişesi gibi sarayda yalnız kaldı. İlk defa ağladı böyle bir terk edilme için; sonra da yavaş yavaş gözyaşlarının, sefih, dejenere kocasından daha değerli olduğunu fark etti. Şimdi, hayat dolu saatlerini birlikte geçirdiği, bütün sevgi ve heyecanlarıyla kendini ait hissettiği genç bir adamın aşkı ve adanmalarıyla dolduruyor hayatını.

“Gelin sizi harika bahçelerle çevrili şu muhteşem eve götüreyim şimdi. Nesiller boyu ülkeye hükmetmiş soylu bir aileden gelen bir adamın evi orası; fakat bu ailenin

bir vakitler sürdürdüğü yaşama standardı, zenginliği ve saygınlığı, aile üyelerinin çılgın harcamaları ve savrukluğu yüzünden çöküp gitmiş durumda. Birkaç yıl önce bu adam çirkin, fakat zengin bir kadınla evlendi. Kadının servetini eline geçirdikten sonra, onu bütünüyle ihmal etti ve genç çekici bir kadına bağlandı. Bugün, bu adamın karısı bütün vaktini saçlarını taramaya, dudaklarını boyayıp kokular denemeye harcıyor. Kendini en pahalı giyim kuşamla bezeyip, bir gün genç bir adamın tebessümünü hak edeceğini, öyle biri tarafından ziyaret edileceğini ümit ediyor; fakat elbette boşuna, çünkü aynaya baktığında kendi çirkin yüzünde gördüğü hazine tebessüm dışında kimsenin yüzünde böyle bir mucize göremeyecek.

“Etrafı heykel koleksiyonuyla çevrili şu konağa bakın; tuhaf karakteri olan güzel bir kadına ait o konak. İlk kocası öldüğünde, onun bütün parası ve gayri menkulleri bu kadına kaldı. Sağın solun dilinden kurtulmak için, çirkin ilişkilerine sütte olsun diye, tuttu, akılca da, bedence de zayıf bir adamı kendisine koca olarak seçti.

Şimdi, en tatlı en hoş çiçekler arasında dolaşan bir arı gibi, bir hayranının kucağından ötekine koşarak, çürüyüp gidiyor.

“Onun yanındaki şu muhteşem evse, taşradaki en büyük mimar tarafından tasarlandı; bütün vaktini altın, gümüş toplamak ve yoksulların kanını emmekle geçiren, tamahkar, çıkar düşkünü bir adama ait. Hem bedenlen, hem de ruhen olağanüstü güzel bir karısı var. Fakat bu kadın da, pek çok başkaları gibi, bir erken evlilik kurbanı. Kadının babası, onu daha kendi adına karar verebileceği çağa erişmeden bu adama vererek, yani satarak, onun boynuna çürük bir evliliğin taşınmaz boyunduruğunu geçirmiş oldu. Gücsüz ve sararıp solmuş durumda şimdi ve hapsedilmiş duyguları, heyecanları için bir çıkış yolu bulamıyor. Yavaş yavaş çöküyor ve tutsaklığın ağından kendini kurtarmak ve hayatını altın, gümüş toplamak için harcayan ve ona ismini ve servetini bırakacağı bir çocuk veremeyen kısır bir kadınla evlendiği güne lanet eden bir adamın elinden kurtulmak için ölümü arıyor.

“Üzüm bağlarının arasındaki şu evde kendini sanatına adanmış bir şair yaşıyor; cahil bir kadınla evli. Bu kadın kocasının eserlerini anlayamadığı için onları küçümüyor, onlarla alay ediyor; kocasının ince, nitelikli yaşama tarzıyla uyum sağlayamadığı için onun davranış biçimine gülüyor. Şairse, zeka ve duyarlılığını taktir eden, kalbinde heyecanların meşalesini tutuşturarak ona esin veren, sevgi ve sıcaklığıyla ona en güzel ve ölmez dizeler söyleten evli bir kadın için duyduğu umutsuz aşkta özgürlüğün soluğu buluyor.”

Birkaç dakikalık bir sessizlik sırasında Rose Haniye, insanlarından söz ettiği semtlerde dolaşmaktan yorulmuşçasına, pencerenin yanındaki sofada oturdu. Sonra sözlerine ağır ağır devam etti, “Bu konaklar, benim, içinde yaşamayı reddettiğim yerler; ruhsal olarak benim de bir vakitler kendimi gömülmüş hissettiğim mezarlar. Benim kendimi ellerinden kurtardığım insanlar, kadının bedeniyle cezp ettiği, fakat ruhuyla reddettiği, gerçek aşkın ve güzelliğin ne olduğunu bilmeyen kimseler. Onlarla Tanrı arasındaki tek ilişki, onların

ilahi yasaya ilişkin cehaletleri için Tanrı'nın onlara merhamet gösteriyor olmasıdır. Ben yargı veremem onlar hakkında, çünkü ben de onlardan biriyim, fakat bütün kalbimle duygudaşlık yapabilirim onlara. Onlardan değil, fakat onların zayıflığa ve sahteliğe boyun eğmelerinden nefret ettiğimi elbette söyleyebilirim. Bütün bunları, baskı ve zorlamalarından kaçtığım insanların gerçeğini göstermek için söylüyorum size. Onların dostluğunu kaybettiğim ve bunun sonucu olarak kendi özgürlüğümü kazandığım için benim hakkımda her türlü kötü sözü söyleyen insanların hayatını anlatmaya çalıştım size bu sözlerimle. Onların zindanından çıktım ve bakışlarımı içtenliğin, gerçeğin ve adaletin hüküm sürdüğü aydınlığa çevirdim. Beni kendi topluluklarından uzaklaştırdılar; bundan hoşnutum. Çünkü insanlar, böyle ortamlarda, zorbalığa ve zulme karşı baş kaldıran soylu ruhlardan başkasını sürgüne çıkarmazlar. Sürgünü köleliğe yeğlemeyen kişi, özgürlüğün, gerçeğin ve sorumluluğun hiçbir düzeyinde seçme serbestisine sahip değildir.

“Dün üzerinde her türlü lezzetli yiyeceklerin bulunduğu bir sofraya gibiydim ve Raşid Namaan Bey, bu yiyeceklere ihtiyaç duymadıkça yaklaşmıyordu bu sofraya. İkimizin ruhu da, alçakgönüllü, vakur iki hizmetçi gibi uzak duruyordu aramızdaki ilişkiden. İnsanların bedbahtlık dedikleri şeyle uyum ve uzlaşma sağlamaya çalıştım, fakat bütün hayatımı, kapkaranlık çağlarda insanların önüne dikilen ve adına *Hukuk* denen korkunç bir idolün önünde diz çökmüş olarak geçirmeyi reddetti benim içim. Zincirlerimi ancak Aşk'ın çağrısını işitinceye ve kalbimin bu çağrının peşinden gitmeye hazır olduğunu görünceye kadar taşıyabildim. Bunlar gerçekleşince de onları kırmakta bir an tereddüt etmedim. Demir kafesinin kapısı açık bırakılmış bir kuş gibi, arkamda bütün o paha biçilmez mücevherleri, elbiseleri, hizmetçileri bırakarak Raşit Namaan Bey'in konağından ayrıldım. Buraya, sevdiğim adamla yaşamaya geldim. Çünkü yaptığım şeyin dürüst bir davranış olduğunu biliyordum. Tanrı benim ağlamamı, acı çekmemi istemiyordu. Çok defa geceleri oturup

şafağın sökmesi için dua ediyordum; sabah olunca da bir an önce günün bitmesi için dua ediyordum. Tanrı benim ıstıraplı bir hayat yaşamamı istemiyor; çünkü gönlümün derinliklerine güçlü bir mutluluk arzusu yerleştirmiş. Onun kayrası gönlümün mutluluğunda tecelli ediyor.

“Benim hikâyem, bu; göklerin ve yerin gözü önünde sergilediğim karşı duruş... Benim söylediğim ve tekrarladığım şarkı, bu. Ruhlarını, toplumun temelinden sarsan bir başkaldırıya sürükleyebilecek çağrılarını işitmemek için, insanların kulaklarını tıkadıkları bir şarkı, bu.

“Mutluluğumun doruğuna varıncaya kadar benim kendi çabam ve cesaretimle açtığım ve yürüdüğüm engebeli patika, bu. Ve şimdi, ölüm gelip de beni götürürse, Göklerin Yüce Tahtı önünde korkup utanmadan eğilmeye her zamankinden daha çok hazır hissediyorum kendimi. Beyrut halkının, ‘hayatın dudaklarında bir lanet’ ve ‘toplumun dokusunda bir hastalık’ olarak isimlendirdiği, benim dramım, bu. Fakat bir gün, onların yüreklerinden de,

gün ışığının, çürük, hastalıklı topraktan bile çiçekler çıkarması gibi, sevgi filiz verip toprağın üstüne çıkacak. Bir gün yollar, mezarımın başında biraz mola verip, bedenimi örten toprağı selamlayacaklar ve ‘Burada, Tanrı’nın katıksız sevgi yasasına uymak için insanların çürümüş yasalarının tutsaklığından kendini kurtaran Rose Hanie yatıyor.’ diyecekler ve sonra da ekeleyecekler, ‘Bedeninin gölgesini kurukafalar ve dikenler arasında görmemek için yüzünü güneşe çevirmesini bilen bir kadındı, o.”

Kapı açıldı ve bir adam girdi odaya. Gözleri büyümlü bir ışıkla parıldıyor, dudaklarında cömert bir gülümseme okunuyordu. Bayan Hanie yerinden kalktı, genç adamın kolundan tuttu ve onu bana takdim ederken, beni de övücü sözlerle ona tanıttı. Uğruna bütün dünyayı karşısına aldığı ve bütün dünyevi yasaları, gelenekleri hiçe saydığı adamdı, bu.

Yerlerimizde otururken, bir süre sessizlik hâkim oldu odaya. Her birimiz derin düşünceler içindeydik. Yan yana oturan

çifte bakarken, sessizlik ve saygı dolu birkaç dakika geçip gitti. Daha önce görmediğim bir şey görmüş ve Bayan Hanie'nin hikâyesinin anlamını hemen kavramıştım. Onun, bireyi anlamsız yere sınırlandıran yasalara ve törelere başkaldıranlara, başkaldırının sebebini çözümlemeden baskı ve zulüm uygulayan topluma karşı durmasının sırrını kavramıştım. Karşımda, iki güzel ve birbiriyle kaynaşmış kişiden oluşan kutlu bir ruh bütünlüğü görüyordum. Ve onların üstünde, onları kem gözlere, kem dillere karşı korumak için kanatlarını germiş Aşk tanrısı vardı. Bu iki mütebessim yüzde, birbirine karşı, içtenlikle ışıyan ve erdemle kuşanmış olduğu hemen hissedilen tam bir anlayış görüyordum. Hayatımda ilk defa, bir erkekle bir kadın arasında, dinin lanetlediği, yasaların karşı olduğu türden bir mutluluk tablosuna tanık oluyordum. Ayağa kalktım ve veda edip, muhabbetin Aşk ve Anlayış için bir sunak haline getirdiği bu yoksul evden ayrıldım. Bayan Hanie'nin bana gösterdiği konakların önünden geçtim. Semtin

sonuna varınca Raşit Namaan Bey'i hatırladım ve onun ıstıraplı yoksunluğunu düşünerek, kendi kendime, "Büyük bir yıkıma uğramış oldu; Bayan Hanie'den şikâyet edecek olsa, Tanrı hak verir mi acaba bu şikâyete? Kalbinin özgür sesini dinleyerek onu terk ederken kadın mı hata işlemiş oldu? Yoksa, kadının kalbini kazanmadan, evlilik yoluyla onun bedenini tutsaklaştırmakla erkek mi suç işlemiş oldu? Bu iki kişiden hangisi zalim, hangisi mazlum? Hangisi suçlu, hangisi masum?"

Sonra biraz derinden düşününce, vardığım sonucu kendi kendime şöyle toparladım, "Çok defa aldatıcı şeyler kadını kocasından uzaklaşıp dünyevi varlığın peşinden gitmek yönünde ayartır; çünkü zenginlik ve güzel, pahalı elbiselere duyulan düşkünlük, kadının gözlerini kör eder; utanılacak bir duruma sokar onu. Bayan Hanie, yoksul bir adamın kulübesi için zengin bir kocanın sarayını terk ederken, böyle bir aldanış içinde miydi? Yine çok defa cehalet bir kadının onur duygusunu yok edip, onda haz düşkünlüğü ya da bayağı tutkular uyandırabilir;

böyleleri arzularının baskısı altında gide-
rek yorulur ve kocalarını bırakıp, uğruna
kendilerini alçaltmaya razı oldukları ada-
ma giderler. Madam Haniye, insanlara,
bağımsız olduğunu ilan edip sevdiği genç
adamlarla birleştğinde, bedensel arzularının
tutsağı olan bu cahil kadınlardan biri miy-
di? Kocasının evindeyken, pekâlâ, gizlice
kendini tatmin edebilirdi; çünkü buna
niyet edecek olsaydı, onun güzelliğinin
tutsağı, aşkının kurbanı olmaya razı ola-
bilecek pek çok erkek vardı. Bayan Hanie
talihli bir kadındı. Sadece mutluluğu
arıyordu; buldu ve kucakladı onu. Toplu-
mun saygı göstermediği gerçek buydu.”
Sonra yine kendi kendime, “Bir kadına,
kocasının bedbahtlığı pahasına mutluluğu
elde etmesi için izin verilebilir mi?” diye
sordum, “Peki, bir adam için, karısının
muhabbetini gönüllü olarak asla elde ede-
meyeceğini gördüğü halde, onun cinselli-
ğini köleleştirmek meşru mudur?”

Bunları düşünerek yürümeye devam
ederek şehrin öteki ucuna vardığım zaman
Bayan Hani’nin sesi hâlâ kulaklarımda

çınılıyordu. Güneş batmak üzereydi; kırlara, çayırlara sessizlik çökerken, kuşlar akşam dualarını şakımaya başladılar. Bir yerde dikilip durdum; içimi çektim ve içimden lirik ifadeler döktüresim geldi, “Özgürlük tahtının önünde, ağaçlar neşeyle esen rüzgârın ve güneş ışığının ve ay şavkının tadını çıkarırlar.” dedim kendi kendime, “Özgürlüğün kulaklarına fısıldıyor bu kuşlar ve derelerin ezgisine katılmak için özgürlüğün çevresinde çırpıyorlar kanatlarını. Bu çiçekler de özgürlüğün göğüne üflüyorlar kokularını ve şafak sökerken özgürlüğün gözlerinin içine bakarak gülümsüyorlar.

“Yeryüzündeki her şey doğanın yasasına uyarak yaşar; ve bu yasadan doğar özgürlük saygısı ve sevgisi. Fakat insan bu şansı, bu zenginliği çok defa örter, yok eder; Tanrı soluğuyla dolu insan ruhu için, kendi elinin ürünü, beşeri ve sınırlı bir yasa dayatarak yapar bunu. Kendi eliyle kendisi için sıkı kurallar koyar. Doğal arzu ve eğilimleri için dar, eza veren, soluk alınmaz bir hapishane inşa eder. Kendi kalbini ve kalbinin emelini gömeceği derin bir mezar kazar. Ve bir birey, gönlünün sesine

uyarak toplumdan çekildiğini, beşeri yasa-
yı tanımadığını açığa vurursa, hemcinsleri
hemen onun sürgün edilmeyi hak eden
bir isyancı yahut yasalara kurban edilmesi
gereken yoldan çıkmış biri olduğunu söy-
lerler. İnsanoğlu, dünyanın sonuna kadar
kendini sınırlandırma eğiliminin bir tutsa-
ğı olarak mı kalacak? Yoksa zaman geçtik-
çe özgürleşecek ve kendi ruhani değerle-
rini ruhani yücelme için kullanmasını mı
öğrenecek? İnsanoğlu gelecekte de hep
aşağı ve geriye doğru bakmaya mı devam
edecek? Yoksa kuru kafaların, kemiklerin,
dikenlerin arasında hep kendi gölgesini
görmemek için, bakışlarını güneşe doğru
çevirmesini mi öğrenecek?

BİRİNCİ BÖLÜM

Emir, mahkeme salonundan içeri girdi ve merkezi bir konumda olan koltuğuna oturdu. Sağında ve solunda ülkenin akıllı, itibarlı insanları yerlerini almışlardı. Kılıklı, mızraklı muhafızlar kuş uçurmayan bir dikkatle dikilmiş duruyorlardı. Emir içeri girince, duruşmayı izlemeye gelen insanlar, ayağa kalktılar ve ellerini göğüslerine bastırıp hafifçe öne eğilerek törensel bir hareketle Emir'i selamladılar. Emir'in gözlerinde onların içlerine korku veren, hafifçe yüreklerini titreten bir güç algılanıyordu. Salonda düzen sağlanıp da duruşma saati gelince, Emir elini kaldırdı ve "Suçluları tek tek içeri alın, ve işledikleri suçu bana söyleyin." diye gürledi.

Hapishanenin salona açılan kapısı, yırtıcı bir hayvanın esneyen ağzı gibi açıldı. Zindanın loş köşelerinden, zincir şakırdamalarıyla, mahpusların iniltileri işitilebiliyordu. İzleyiciler, bu cehennemin derinliklerinden çıkacak ölüm mahkûmunu görmek için sabırsızlanıyorlardı. Birkaç dakika sonra, iki asker oradan, elleri arkasında kelepçeli genç bir adamı çıkarıp getirdiler. Genç sanığın ciddi yüzünde, ruh soyluluğu, kendine güven ve yüreklilik okunuyordu. Sanık duruşma salonunun ortasında durdu; askerler birkaç adım geriye çekildiler. Emir ısrarlı gözlerle bu gence baktı ve “Karşımda, zafer kazanmışçasına gururla dikilip duran bu adam hangi suçu işlemiş?” diye sordu. Mahkeme görevlilerinden biri, “Bir katil, bu. Dün, Emir’in memurlarından birini, civardaki köylerde önemli bir görev sırasında öldürdü; yakalandığı zaman kanlı kılıcı hâlâ elindeydi.” diye cevapladı Emir’i. Emir bunu duyunca, öfkeyle, “Öyleyse bu adamı zindana geri götürün, diye gürledi, ağır zincirlerle bağlayın, şafak sökerken boynunu kendi kılıcıyla uçurun; sonra da

ölüsünü ormana bırakın ki, etini vahşi hayvanlar yesin; leşinin kokusunu da rüzgâr, ders olsun diye ailesine ve eşine dostuna götürsün.” Askerler genç adamı hapishaneye geri götürürken, mahkeme salonundaki insanlar mahkûmu acıyan bakışlarla izlediler; çünkü hayatının baharında gencecik bir insandı, bu.

Askerler, yanlarında doğal ve kırılğan bir güzelliği olan genç bir kadınla tekrar içeri girdiler hapishane kapısından. Kadıncağzı solgun görünüyordu; yüzünde darp izleri ve umutsuzluk vardı. Gözleri nemliydi; başı çektiği üzüntüyle öne eğilmişti. Onu tepeden tırnağa süzdükten sonra, Emir, “Ya, bu, karşımda iskelete yapışık bir gölge gibi duran çelimsiz kadın da kim ve suçu ne?” diye sordu. Askerlerden biri, “Bu kadın bir zina suçlusu. Dün gece kocası onu bir başka erkeğin kollarında yakalamış. Aşığı kaçıktan sonra, kocası onu alıp kanuna teslim etti.” dedi. Kadın ifadesiz yüzünü yukarı kaldırırken, Emir kadına baktı ve “Onu zindana geri götürün, diye emretti. Geri götürün ve dikenli bir yatağa uzatın ki, büyük günahıyla

kirlettiği yatağı hatırlasın. İçecek olarak içine acı mazi tozu katılmış sirke verin ki, onu içince günah yatağında tattığı tatlı buselerin tadını hatırlasın. Şafak vakti çıplak bedenini sürükleyerek şehrin dışına çıkarın ve orada taşılayın onu. Sonra da bırakın aç kurtlar yesin yumuşak etini ve kurtçuklar kemirsin kemiklerini.” Kadın zindana geri dönerken salondakiler arkasından şaşkın bir duygudaşlıkla baktılar. Emir’in adalet anlayışı şaşırtıyordu onları. Kadına oracıkta çizilen kader isyan uyardırıyordu içlerinde. Askerler tekrar gözüktüler; bu sefer, dizleri titreyen, kuzey rüzgârının önünde körpe bir fidan gibi sallanan kederli bir adam getirdiler salona. Adam güçsüz, hasta ve ürkmüş görünüyordu; yoksul ve çöküntü içinde olduğu her halinden belliydi. Emir tiksindiğini saklamadan ona baktı ve sordu, “Yaşanlar arasında ölüymüş gibi gözüken bu hırpani adam, ne yapmış, peki?” Muhafızlardan biri Emir’e döndü ve “Manastıra giren bir hırsız bu. Kutsal vazoları çalmış, diye cevap verdi. Manastırdan tam çıkarken onu yakaladıklarında, çaldığı vazoları elbisesinin altında bulmuş rahipler.”

Emir, aç bir kartalın kanadı kırık zavallı bir kuşa baktığı gibi baktı ona ve “Onu da hapishaneye geri götürün ve zincirleyin. Şafak vakti sürükleyerek götürüp, yerle gök arasında, yüksek bir ağaca asın ki, günahkâr elleri ve bedeninin öteki azaları kurusun, pörsüsun, parça parça olsun ve rüzgârda dağılıp gitsin.” hükmünü verdi. Perişan hırsız hapishanenin derinliklerine doğru sendeleye sendeleye giderken salondakiler birbirlerinin kulağına, “Böyle çelimsiz, güçsüz bir zındık nasıl cesaret edebilir, nasıl çalabilir manastırın kutsal vazolarını?” diye fısıldamaya başladılar.

Bu adamın davasıyla, duruşmalar için ön görülen vakit bitti ve Emir, akil adamlarıyla beraber, muhafızlar arasında salonu terk etti. İzleyiciler dağıldı. Salonda yalnızca, içerden, hapishanenin içinden gelen inlemeler, sızlanmalar işitiliyordu. Bütün bunlar, ben orada gelip geçen hayaletlerin karşısında bir ayna gibi dikilip dururken oldu. İnsanları yönetmek ve yargılamak için yine insanlar tarafından

yapılan yasalar ve adına “adalet” denen uygulama üzerinde düşünüyor, hayatın sırları üzerine derin düşüncelere dalmaktan kendimi alamıyordum. Evrenin, yaratılışın anlamını kavramaya çalışıyordum. Kendimi, bulutların arkasında kaybolan bir ufuk gibi kaybolmuş bulmak beni şaşırtıyordu. Sarayı terk ederken kendi kendime, “Otlar toprakta yetişir, otları koyunlar yer, koyunları kurt kapar, kurdu boğa boynuzlar, boğayı aslan parçalar, aslanı da bir gün ölüm vurur cansız devirir yere. dedim. Ölümle baş edecek ve bu hunharlıkları gerçek adalete dönüştürebilecek herhangi bir güç var mı? Bütün çirkin şeyleri güzel nesnelere çevirebilecek bir kuvvet var mı? Hayatın bütün unsurlarını eliyle kavrayabilecek ve onları, denizin bütün akarsuları hoşnutluk ve neşeyle kucaklayıp derinlerine alması gibi, kucaklayabilecek bir irade var mı? Hem katili, hem katledileni, hem zina yapan kadını, hem zina yapan erkeği, hem hırsız, hem malı çalınan kişiyi tutup, Emir’in mahkemesinden daha yüksek, daha yüce ve adil bir mahkeme önüne çıkarabilecek bir kudret yok mu?

Ertesi gün, sessizliğin, insanın içini gönlün arzu ettiği huzurla doldurduğu, şehirde daracık sokaklarda ve izbe yerlerde beslenen umutsuzluk tohumlarının, apaydınlık gökyüzü ve tertemiz, açık havayla yok olup gittiği kırsal yörelere gitmek için şehirden ayrıldım. Vadiye vardığımda, orada gökyüzünü gâklamalarla, ısılgı andıran ötüşlerle, kanat hışırtılarıyla doldurarak konup kalkan bir karga ve akbaba sürüsü gördüm. Biraz ilerleyince, ilerde bir ağacın yüksek bir dalına asılmış bir adam cesedi, bir taş yığınının ortasında çıplak bir kadın cesedi ve başı uçurulmuş, tozun toprağın içinde kana boyanmış bir genç adam cesedi gördüm. Gözlerimi kalın, simsiyah bir keder perdesiyle kör eden korkunç bir sahneydi, bu. Başımı kaldırıp çevreme bakındım, fakat, insanı dehşetten titreten kalıntıların başında dikilip duran

Ölüm'ün hayaletinden başka bir şey göremedim. Bir ses de işitilmiyordu, insan yapımı yasaların kurbanı olan bu insanların cesetlerinin etrafında gezinen kargaların gaklamalarına karışan, var olmayanın sızlanmalarından başka. Dün hayatın kucağında olan üç insan teki, insan toplumunun kurallarını çiğnemeleri sebebiyle bugün ölümüm kurbanı olmuşlardı. Bir insan bir başka insanı ölürünce, insanlar onun katil olduğunu söylüyorlar; fakat aynı kişiyi öldüren Emir olunca, Emir adaletin gereğini yapmış oluyor. Bir adam manastırı soyacak olsa, öteki insanlar onun bir hırsız olduğunu söylüyorlar. Fakat aynı kişinin hayatını çalan Emir olunca, o soylu ve onurlu yargı gücünü kullanmış oluyor. Bir kadın kocasına ihanet edince, bu kadının zina yaptığını söylüyor insanlar; fakat Emir, aynı kadını caddelerde çıplak dolaştırıp sonra da taşlattırınca, Emir'in bu yaptığı onun soyluluğu olarak görülüyor. Kan dökmek yasak; peki, bunu Emir için yasal kılan kim? Birinin parasını, onun izni olmadan almak hırsızlık, fakat Emir gibileri için, birinin hayatını

onun izni olmadan almak yasal, öyle mi? Kocaya ihanet çirkin bir eylem olabilir, bunda tartışma yok; fakat yaşayan bir bedeni taşıyarak öldürmek, bir insanın göğsünde çarptığına inanılabilecek hangi yüreğe seyir zevki verebilir? Kötülüğü kötülükle karşılayacağız ve dönüp bunun hukuk olduğunu söyleyeceğiz, öyle mi? Kokuşmayı daha büyük bir kokuşmayla alt etmeye çalışacağız, sonra da dönüp bunun kural olduğunu söyleyeceğiz, ha? Suçları daha büyük suçlarla önlemeye çalışacağız ve buna adalet diyeceğiz? Emir'in, düşmanlarından birini öldürdüğü hiç olmamış mı geçmişte? Yoksul tebaasının malından, mülkünden çaldığı ya da onlara el koyduğu hiç olmamış mı geçmişte? Hiç zina işlememiş mi? Birinin katil olduğuna karar verip, ölümüne; hırsız olduğuna karar verip, asılmasına, zina işlemiş olduğuna karar verip taşlanmasına hükmederken, hiç yanılma ihtimali yok mu Emir için? Hırsız ağaca kimler astı? Gökten inen melekler mi, yoksa çapulcu, yağmacı küçük adamlar mı? Katilin kafasını uçuran kimdi? Tanrı elçisi nebiler

mi, yoksa girdikleri her yerde kan döken askerler mi? Ya zina yapanı taşıyan? Manastırdan bu iş için koşup gelen erdemli zahitler mi, yoksa cahilce düzenlenmiş yasaların koruması altında, birilerinin canını yakmaktan kendilerine taşkın zevkler çıkaran bayağı sadist zevk düşkünleri mi? Ve sonra, yasa nedir? Kim görmüş bu yasa denen şeyin güneşle birlikte göğün derinliklerinden yeryüzüne indiğini? Kim ötelere dalmış ve ötelerde görmüş Tanrı'nın kalbini ve içinden geçeni, O'nun istek ve amacını? Melekler hangi çağda insanların arasına karıştı ve onlara, "Zayıf olanlara hayatın tadını çıkarmayı yasaklayın, yasa-yı çiğneyenleri kılıcın keskin tarafıyla men edin, günahkârların başını demir potinlerle ezin!" demişler?

Zihnim bütün bunlarla meşgulken, çimenlerin üzerinde, yakınlarda bir yerden yaklaşan ayak sesleri işittim. Dikkat kesildim ve ağaçların arasından genç bir bayanın geldiğini gördüm. Kadın cesetlerin olduğu yere yaklaşmadan önce her yönde çevresini dikkatle gözden geçirdi. Sonra cesetlere doğru bakınca, önce genç

adamın kılıçla uçurulan ba ını gördü. De set içinde bir  ı lık attı, diz   kt , kesik ba ı titreyen kollarıyla kucakladı; sonra da yumuşak parmaklarıyla, kesik ba ın alnında kurumu  kana, kıvırcık saçlara dokundu; yanıp kavrulan y re inin ta derinlerinden yükselen bir feryatla acı acı a lamaya ba ladı. G rd    sahne dayanılır gibi değildi onun için; cesedi bir çukura kadar sürükledi; kesik ba ı, üzerine titreyerek, cesedin omuzları arasına yerleştirdi; sonra bütün bedeni avuçlarıyla ta ıd  ı toprakla örttü; genç adamın ba ını uçuran kılıcı da mezarın ba ına sapladı.

Acılı kadın oradan uzaklaşırken, ona doğru yürüdüm. Beni görünce irkildi. Gözleri ya la doluydu. İ  geçirdi ve “Beni Emir’e götür teslim et, istersen. Benim için ölerek beni a a ılanmaktan, utanç içinde ezilmekten kurtaran kişinin peşinden gitmeyi, onun cesedini kurda ku a bırakmaya tercih ederim.” dedi. Ona, “Benden korkmayın, zavallı bayan,” dedim, “sizden önce benim de y re im yandı, bu genç adam için. Fakat bana söyler misiniz, sizi utanç ve a a ılanmadan nasıl

kurtardı merhum?” Duyulmakta güçlük çekilecek kadar baygınlaşan bir sesle, sar-sıntılar içinde, “Emir’in vergi memurlarından biri, vergi toplamak için bizim çiftliğe gelmişti. Bu memur, kurdun kuzuya baktığı gibi bakıyordu bana. Zengin bir adamın bile ödeyemeyeceği kadar ağır bir vergi yükledi babama. Sonra da, babamın ödeyemediği bu vergi için rehin olarak Emir’e götürmek niyetiyle, adamlarına beni almalarını emretti. Beni bırakması için ona yalvardım; fakat o oralı bile olmadı; kalpsiz, merhametsiz biriydi çünkü. Bunun üzerine birileri bana yardım etsin diye bağırdım. Bu çağrım üzerine, şimdi burada katledilen bu genç adam yetişti ve yaşayan bir ölü olmaktan kurtardı beni. Memur onu öldürmeye çalıştı, ama genç adam, orada, bizim evde duvarda asılı duran eski bir kılıcı kaptığı gibi, kendisine saldıran memurun oracıkta canına okudu. Bir suçlu gibi davranıp kaçmaya kalkışmadı; görevliler gelip de onu hapishaneye götürünceye kadar, ölen vergi memurunun başında bekledi.” Genç kız, dinleyen herkesin yüreğini paralayacak kadar acı olan bu hikâyeyi anlattıktan sonra yüzünü öteye çevirdi ve yürüyüp gitti.

Birkaç dakika sonra, yüzünü pelerinin yakalarıyla örtüp saklayan genç bir adamın benim bulunduğum yere doğru geldiğini gördüm. Zina yaptığı söylenen kadının cesedine yaklaşırken yüzünü açtı, pelerini çıkardı ve onu çıplak cesedin üzerine örttü. Sonra pelerininin iç cebinden bir hançer çekip çıkardı ve onunla bir çukur kazmaya başladı. çukuru yeterince derinleştirdikten, ölü bedeni dikkat ve ihtimamla oraya yerleştirdi. Sonra da, gözyaşlarıyla ıslattığı cesedin üzerini toprakla örttü. Bu görevi tamamlayınca, etraftan biraz çiçek topladı ve saygılı hareketlerle onları mezarın üzerine koydu. Tam ayrılacakken, “Bu zina işlediği söylenen kadınla yakınlığınız nedir?” diye bulunduğum yerden çıkarak, genç adamı durdurdum. “Ve hangi yakınlık, sizi, hayatınızı tehlikeye atarak buraya gelmeye ve onun çıplak bedenini kurda kuşa karşı korumak için hançerle mezar kazmaya sevk etti?” Uğradığı talihsizliği anlatan kederli gözlerle bakışlarını bana çevirerek, “Aşk uğruna onun taşlandığı

talihsiz adam benim;” diye başladı anlatmaya, “Çocukluğumuzdan beri ben onu seviyordum, o da beni; onunla beraber büyüdü; hizmet ettiğimiz, saygıda kusur etmediğimiz aşk, gönüllerimizin sultanıydı. Aşk, ruhlarımızı kucakladı ve bizi birleştirdi. Bir günlüğüne şehir dışına çıkmıştım; döndüğümde öğrendim ki, babası onu sevmediği bir adamla evlenmeye icbar etmiş. Hayatım cehenneme, günlerim uzun ve kapkaranlık bir geceye döndü. Yüreğimi yatıştırmaya çalıştım, fakat hiçbir şeyle sükun bulmuyordu içim. Dayanamadım, sonunda gizlice onu görmeye gittim. Niyetim yalnızca onun o güzel gözlerini bir lahza görmek ve huzur veren sesini işitmekti. Evine vardığımda onu, kara bahtı için kederli düşünceler içinde yalnız buldum; birbirimize konuşarak anlatabileceğimiz her şeyi sessiz kalarak anlattık; birbirimizin onur ve izzetini Allah katında da, insanların katında da yaralayacak hiçbir şey yapmadık. Birbirimizi anlamak için bir saat geçmişti ki, kocası içeri girdi. Onu yatıştırmak için elimden geleni yaptım, fakat o, sevdiğim kadını iki eliyle

tutup evden dışarı sürükledi ve “Koşun, koşun, zina işleyen kadınla oynaşını görmek için buraya gelin!” diye bağırma-ya başladı. Konu komşu oraya toplandı; daha sonra da adli görevliler geldi ve onu Emir’in huzuruna çıkardılar. Bana dokunan olmadı. Cahiliye yasaları ve çürümüş adetler, kadının babasının hatasından ötürü kadını cezalandırdı. Suç ortağı olan erkeğe dokunmadılar.”

Genç adam bunları anlattıktan sonra şehre doğru yola çıkarken, ben, yüksek ağaca asılı olan ve onu ağaçtan indirip, Onur Bekçisi’yle, Aşk Kurbanı’nın yanına uzatacak birinin çıkıp gelmesini beklerken, rüzgâr esip de dalları her sallayışında canlanmış gibi hafifçe salınan Hırsız’ın cesedini düşünüyordum. Bir saat sonra ufak tefek, çelimsiz ve her haliyle perişan bir kadın gözüktü. Ağlıyordu. Geldi, asılan adamın önünde dikildi ve huşu içinde dua etti. Sonra bin bir zorlukla ağaca tırmandı; cesedin boynuna bağlı olan urganı koparıncaya kadar dişleriyle lif lif kemirdi. Urgan kopunca, ceset, içi boş bir giysi gibi yere yığıldı. O zaman kadın ağaçtan

indi, bir mezar çukuru kazdı ve hırsızı, diğeri iki kurbanın yanına gömdü. Defin işi bittikten sonra, iki ağaç dalı aldı, onları haç biçiminde birbirine bağladı ve haçın mezarın başına yerleştirdi. Yüzünü şehre dönüp yürümeye başlayınca, saklandığım yerden çıkıp bu kadına selam verdim ve, “Sizi buraya sürükleyen ve bu hırsızı ağaçtan indirip gömmeye zorlayan sebep ne?” diye sordum. Bana kederli gözlerle baktı ve “O benim sadık kocam ve içi sevgi ve merhamet dolu hayat arkadaşım,” dedi; “en büyüğü yedi yaşında, en küçüğü emzikte ve şimdi açlıktan neredeyse ölecek durumda olan beş çocuğumun babasıydı o, ayrıca. Kocam hırsız değil, manastırın arazisinde ırgatlık eden gündelikçi bir çiftçiydi. Bütün gün ağır toprak işlerinde çalışır ve akşamları, o günkü çalışmasının karşılığı olarak hasis rahiplerin ve keşişlerin verdiği, karnımızı zar zor doyuran azıkla eve dönerdi. Gençliğinden beri manastır için çalışıyordu; yaşlanıp zayıf düştüğü zaman, artık evine dönmesini ve kendi yerine, çalışabilecek yaşa gelir gelmez genç

çocuklarını manastıra göndermesini söyleyerek onu işten çıkardılar. İsa hatırına, meleklerin hatırına onu işten çıkarmamaları için onlara yalvardı, ama yalvarmalarına aldırış eden olmadı. Ne ona, ne karnılarını doyuracak bir şey bulamadıkları için çaresiz ağlayan çocuklarına acıdılar. Kocam iş bulmak için şehre gitti, fakat zenginler ancak güçlü kuvvetli insanlara iş veriyorlardı. O da yolda tozun toprağın içinde oturup gelip geçenlere elini uzatmaktan başka çare bulamadı. Açlık ve aşağılanmanın yükü altında ezilirken, hayatta uğradığı yenilginin kederli şarkısını terennüm ederek dileniyor, fakat gelip geçen insanlar, tembellerin sadakayı hak etmediğini söyleyerek aşağılayan bakışlarla yanından geçip gidiyorlardı. Bir gece açlık yine dayanılmaz biçimde çocukların karnılarını, özellikle de, benim kuru göğsümü umutsuzca emip duran en küçüğünün karnını kemirirken, kocamın yüzündeki ifade değişti ve gecenin karanlığında, hiçbir açıklama yapmadan evden çıktı. Manastırın erzak ambarına girdi ve oradan bir kile kadar buğday aldı. Tam çıkarken

keşifler uykularından uyanıp onu yakaladılar ve acımasızca dövdüler. Sabahleyin onu Emir'in huzuruna çıkarıp, sunağın altın kaselerini çalmak için manastıra girmekle suçladılar. O gün hapishaneye kondu, ertesi gün de asıldı. Onun yapmak istediği sadece, kendi emeğiyle manastırın ambarına doldurduğu buğdaydan çocuklarının küçücük midelerini dolduracak kadar almaktan ibaretti. Fakat Emir onu astırdı ve onun bedenini kurdun kuşun midesini doyurmak için kullandı.”

Kadın, bunları anlattıktan sonra, beni, insanoğlunun zulüm ve kötülükte inebildiği çukurun derinliğini bir kez daha görmenin verdiği keder içinde bırakarak oradan ayrıldı.

Orada, o mezarların önünde, bir ağıt yakmak için içini zorlayan, ama duyduğu acıyı ifade edecek sözcükleri bulamayan bir hatip gibi dikilmiş duruyordum. Söylenecek söz yoktu, ama gözlerimden boşalan yaşlar sözcüklerin fazlasıyla yerini tutuyor, içimden geçenleri açığa vuruyordu. Burada yatanların başına gelenleri

düşündükçe vicdanım isyan ediyordu; çünkü insan ruhu, karanlık bastığı zaman taç yapraklarını kapatan ve gecenin karanlığında güzel kokularını dışarı salmayan bir çiçek gibidir. Bu ıssız yerde, bu zulüm kurbanlarını bağrında saklayan toprağın, kulaklarımı ıstırap içindeki ruhların acılı seslenişleriyle doldurduğunu hissediyordum. Ve bu sesler bana konuşmam için esin veriyorlardı. Ben sessizliği seçtim. Ama insanlar sessizliğin kendilerine neler anlattığını anlasalardı, Tanrı'ya vadilerdeki çiçekler kadar yakın olurlardı. Eğer benim iç çekerek yatıştırmaya çalıştığım ruhumun alevleri oradaki ağaçlara dokunsaydı, köklerini topraktan çıkarıp, güçlü bir ordu gibi, Emir'le savaşmaya ve manastırı rahiplerle, keşişlerin başlarına yık-maya giderlerdi. Orada öyle etrafa bakınarak dikilip dururken, sanki içimden taşan yakıcı acıma ve derin keder duygusu yeni kazılmış mezara boşalıyordu. Bu mezar, bir genç kızın hayatını ve onurunu hunhar bir adamın dışından, pençesinden kurtaran, onu savunma uğruna hayatını kaybeden genç adamın mezarıydı. Bir mezar ki,

içinde yatan ve cesaretinin ödülü olarak başı kesilen genç adamın kurtardığı genç kız, cehalet, ahmaklık ve çürümeyle dolup taşan bir ülkenin üstünde parlayan güneşin altında, merhumun gösterdiği kahramanlığın bir sembolü olarak başına bu genç adamın kılıcını dikmişti. Bedenine vahşice saldırılmadan, şehvetle kirletilmeden ve hunharca taşlanmadan önce kalbi aşkla yanan kadının mezarı... İnancını ölene kadar korumuştı. Çiçeklerin, yapraklarını kapattığı saatlerde, onlarla, aşkın seçip, dünya zenginlikleriyle gözleri körelmiş, cehaletin ziftiyle dilleri, iyi ve güzel şeyler için mühürlenmiş insanların arasından ayırdığı ruhlar hakkında konuşsunlar diye, sevgilisi onun mezarına çiçekler koydu. Ve manastırın arazisindeki sıkı çalışmada bütün gücünü harcayıp tüketmiş zavallı bir adamın mezarı... Bu adam küçük çocuklarının karnını doyurmak için ekmek istemişti ve bu talebi reddedildi. Adam işine devam edebilmek için yüz suyu döküp yalvarmıştı, ama aldırın olmamıştı buna. İçindeki dürtü onu, yetiştirip hasat ettiği hububattan ailesinin sadece birkaç günlük

ihtiyacını en az düzeyde karşılayacak miktarda izinsiz almaya yöneltince, onu yakaladılar ve öldüresiye dövdüler. Bu adamın zavallı karısı onun mezarının başına, gecenin sessizliğinde, gökteki yıldızların altında, İsa'nın müşfik öğretisini, insanların başlarını uçuran, zayıf bedenleri hırpalayan keskin bir kılıca dönüştüren rahiplerin cürümlerine tanık olarak, bir haç dikti.

Güneş, dünyanın dertlerinden usanmış ve insanların kötülüğe kolay teslim olmalarından gına getirmişçesine ufkun ardında görünmez oldu. Ve akşam, sessizliğin ipliğinden ince bir örtü örmeye başladı, sonra da onu Doğa'nın bedenine örttü. Elimi mezarlara doğru uzatıp onların başlarında dikilen nişaneleri işaret ederek, "Ey, Cesaret, şimdi toprağa gömülen bu kılıç senin kılıcın!" diye haykırdım, "Ey, Aşk, ateş gibi yanan bu çiçekler senin çiçeklerin! Ey İsa Efendimiz, gecenin karanlığına gömülü bu haç, Senin Çarmihin!"

kapı no: 334
edebiyat: 102

